

ELŐFIZETÉS.

HELYSEN:

Egy évre ..... 26 korona.
Fél évre ..... 14 korona.
Egy negyed évre ... 7 korona.
Egy óra ..... 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 32 korona.
Fél évre ..... 16 korona.
Egy negyed évre ... 8 korona.
Egy óra ..... 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Kedd, október 17.

Tovább harcolunk a határon. (Uj erővel támadnak az oroszok.)

Budapest, október 16. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti haretér:

Károly főherceg lovassági tábornok hadsereg harcvonala:

A helyzet a magyar-román határ mentén nem változott. Tovább harcolunk. A harmas országhatár mentén, Dornavatrától délre az oroszokat a Neagra-patakon át vetettük vissza, a mely alkalmával egy tisztet és 217 főnyi legénységet elfogtunk, két géppuskát zsákmányoltunk. Kirilbabánál a legutóbbi harcokban öt tisztet és 1097 főnyi legénységet és öt géppuskát, Smotrecen pedig három tisztet és 381 főnyi legénységet szállítottunk be. Az oroszok ellentámadásai tegnap mindkét szakaszon meghiusultak. A Ludova-területen bajor csapatok elfoglaltak egy ellenséges állást.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadcsoportja:

A Narajowka mentén a Szereth legfelső folyásánál és Brodytól dél-nyugatra Böhm-Ermolli vezérezredes hadcsoportja erős támadásokat hártott el s az ellenséget mindenütt súlyos veszteségei mellett verte vissza. Tersánszky vezérezredes hadserege egész napon át erős tüzérségi tűz alatt állott. Zaturezy két oldalán az ellenség gyalogsága is támadásra tört előre, amelyet különösen az említett helységtől északra nagy tömegekkel többször megismételt. Az ellenség újra súlyos kudarcot szenvedett.

Olasz haretér:

Sober melletti harcokban csapataink elfogtak 12 tisztet és 212 főnyi legénységet, három géppuskát zsákmányoltak.

Délkeleti haretér:

Nincs jelenteni való. Höfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Visszavert orosz támadások.

(Sommenál folyik a harc.)

Berlin, október 16. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati haretér:

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy harcvonala:

A Somme oszlatér területén a kölcsönös élénk tüzérségi tevékenység egész napon át tartott. Guel de Courtól északra egyike, legelől fekvő

Általános támadás.

Arad, október 16

A szép Szvengáli-szakállu román király tehát mégsem siránkozott hiába. A mai Höfer már azt sejteti, hogy megindul Románia tehermentesítése, a szövetségesek minden oldalról megkezdik ellenünk a támadást. A talján a tenger melléken toporzékol, a francia-angol-belga-gurka-szenegáli-indus és maláji hadak a Somme-folyónál, a francia-szerb-angol-montenegrói-görög egyveleg Szaloni körül, az orosz pedig Rágától Bukovináig kergeti kancsukával a rutki nemzetét. Hajrá, — megindul a cirkusz a végtelennek látszó köröndben, amelynek közepén mi állunk és kezünkben tartjuk a vadállatokat szelídítő ostort, vagy szögesbotot, amellyel oldalba döfjük a jegesmedvét, ha nagyon vakmerőnek mutatkozik, orrára kopintunk az oláh görénynek, ha türehetetlen a közelléte és végigvágunk a finomkodó olaszon, meg francián, amikor már nem akarja megérteni a szép szót. Románia kikönyörögte magának a nagy nemzetek támogatását és most minden oldalról, felénk csapkodnak a tüzes hullámok. Hát aztán? Ki fel töledek, bestiái a békés emberiségnek?! Láttunk mi már e huszonhét hónap alatt olyan pusztító orkánokat, amelyekben az ég lángoló kékkeveket hullatott ránk és a föld perzselő lávafolyammá változott alattunk. Nem estünk kétségbe és most is nyugodtan nézünk az ellenünk forduló vad iram felé, hideg elszántsággal, az erőnkbe vetett szent bizodalommal a biztos győzelem tudatában fogunk az új harcokhoz.

Ok csak hadd támadjanak, csak küldjék a tömegeiket az embermészárszékra és pocsékolják municiójukat. Az eredményt már előre ismerjük: néhány százezer oroszszal, franciával, oláhval kevesebb és néhány hadi kudarcot több lesz a földön. Minél több offenzívát kezdenek, annál hamarabb lesz vége a mi győzelmes háborunknak. (=)

árkunkban az angolok csekély szélességben előretöréssel behatoltak. Az árkot azonban ellentámadással teljesen visszacsereztük. Reggel és este a Sailly-től nyugatra fekvő állásainkat a franciák megtámadták. Visszavertük őket a falutól északnyugatra gyors ellentámadással.

A német trónörökös harcvonala:

Az Argonokban a tüzérségi tűz időnként a Maas mindkét partján feléledt.

Keleti haretér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének harcvonala:

Lucktól nyugatra a Zubikno-Zaturezy szakaszon az ellenség súlyos veszteségek mellett összeomlottak a heves tüzérségi tűzzel előkészített erős támadások. A Bródy—lemergi vasutól délre és a Grabonka mélyedésben részleges előretörések szintén meghiusultak. Narajeowka mentén a Lipnica-Dolna és Skomorochy között tekintélyes orosz haderők mélyen tagolt, de sikertelen támadást kezdtek. Az ellenségnek itt is súlyos veszteségeket tudunk okozni.

Károly főherceg lovassági tábornok harcvonala:

A Kárpátokban a német zászlóaljok Smotrecen elért sikereik kibővítése alkalmával visszaverték az ellentámadásokat és három tisztet és 381 főnyi legénységet fogtak el Comanón bajor csapatok rohammal elfoglaltak több orosz árkot. Kirilbabától keletre orosz ellentámadások visszavertek. Az itt beszállított foglyok száma több mint 1000. Dornavatrától dél-nyugatra a szövetséges csapatok a Neagra völgyön át vetették vissza az ellenséget.

Erdélyi haretér:

A román határ mentén a harcok tartanak.

Balkán hadszíntér:

Mackensen vezértábornagy hadcsoportja:

A helyzet változatlan.

Macedóniai hadszíntér:

A Cerna szakaszon, Brodtól két oldalt sikertelenek voltak a szerb csapatok heves éjjeli ismételt támadásai. Grunistenél és Nidze-Plavinától északra az ellenség részleges támadásait is jelentékeny veszteségei mellett vertük vissza. Ludendo ff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Országos közéleti hivatal.

— Távirati tudósítás. —

A hetek óta folyó tanácskozások végre megállapodáshoz vezettek. Nem lesz élmezési diktátor, nem lesz egy külön élmezési miniszterium, hanem lesz egy hivatal, amely az egész ország élmezésének kérdéseit a maga hatáskörébe vonja és tehermentesíti azokat a miniszteriumokat, amelyek eddig a közellátás más részét intézték.

Mint értesülünk, az új élmezési hivatal szervezéséről a kormány egy legközelebb megjelenő rendelettel intézkedik. Az új hivatalnak a neve „Országos közéleti hivatal” és ez a cím már világosan jelzi, hogy a közéleti mezésért a kormány viseli a politikai felelősséget továbbra is és habár nem szürke adminisztrációra szorítja ezt a fontos szervet, de hatásköre már csak azért is korlátolt lesz, mert például a *hadereg élmezésének feladata* nem tartozik hozzá. Már pedig politikai felelőség ennek zavartalanosságáért terheli első sorban az ország kormányát és mindazokat, akik a hadereg harokésztségéért helyt állani tartoznak.

A hivatal hatásköre kiterjed a rekvirálást elrendelő kormányintézkedések lelküismeretes végrehajtására. Ennek az a célja, hogy senki ki ne bujthasson és a nagybirtokos helyi özszeosztottait a jövőben kedvezményes elérésére ne használhassa ki. Mert csak a rendelet igazságos végrehajtása biztosítja a lisztellátás zavartalanosságát.

Egyik legfontosabb feladata lesz ennek az új fórumnak a városok ellátásának központi szervezése és ellenőrzése, valamint a külön ellátásra jogosultak, (intézmények, gyárak, stb.)

lisztzükségletének megállapítása és utalványozása.

Mindazok az intézkedések, amelyeket a törvény, a rendeletek, a közéleti mezési ügyben eddig az egyes szakminiszteriumok és a földmívelésügyi miniszterium kebelében felállított országos gazdasági bizottság hatáskörébe tartoznak, a jövőben az országos hivatal feladatait alkotják. Ez az országos központi készíti elő továbbá a közellátás biztosítását célzó intézkedéseket is.

Minden közhatósággal közvetlen érintkezik. Tehát gyors és rögtönös lesz minden baj megvizsgálása és megszüntetése és minden közhatóság köteles lesz a hivatal vezetőjének rendeleteit épen úgy végrehajtani, mintha maga a miniszter adta volna ki.

A hivatal mellett lesz egy közéleti mezési tanács is, amelynek a tagjait a kormány nevezi ki. Azokat a miniszteri tisztviselőket, akik eddig közéleti mezési kérdésekkel foglalkoztak, szolgálattételre az új hivatalhoz rendelik be.

Mint említettük, a központi hatásköre korlátolt lesz, amennyiben az *Országos Gazdasági Bizottság továbbra is irányítani fogja a hadereg élmezését* részint azért, hogy a kormány közvetlen ellenőrzése alatt álljon, másrészt pedig ez az egy munkakör is annyi teendőt ad, hogy külön szervezetre kell bízni. A takarmány biztosítása és elosztása, valamint a mezőgazdasági intézkedések, végül pedig a háború igazgatásnak azok a kérdései, amelyek a polgári közéleti mezést közvetlenül nem érintik, az említett bizottság teendőit alkotják.

Eheznek az oláh hadseregben.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Egy erősen viselt ruhájú, szénfekete hajú fiatalember állított be a kolozsvári rendőrség őrszobájába. Fekete bakkanosa nyűtt volt, a nadrágján többféle folt, a széle kirojtosodva borult a bakkanesra, barna kabátján pedig meglátszott, hogy eső is verte, szél is tépte, déli nap tikkasztotta. Kis papírcsomagot tartott a kezében. Ez volt összes holmija, amivel Brassótól — Kolozsvárig megtette a hosszú, négyhetes utat — gyalog. A barnaarcú, viszontagságon átment fiatalember katonásan megállt a rendőrtisztviselő előtt:

— Grigoresku Marian vagyok, brassói menekült, azelőtt román katonaszökevény.

— Azelőtt? Csodálkozott a tisztviselő. Hogy érti ezt?

— Mert most első sorban brassói menekült vagyok.

Az őrszobában levők érdeklődve néstek a különös, kopott ruhájú, de rokonszenves és nyílt arcú fiatalemberre. Grigoresku Marian azután elmondta, hogy került Kolozsvárra. Valománya élénken beviláglik a romániai katonai viszonyokba a érthetővé teszi, miért harsognak a román katonák olyan vandalizmussal.

— Én — mondotta Grigoresku Marian — most 26 éves vagyok. Hat évvel azelőtt, 1910-ben még Romániában éltem, akkor kerültem sor alá szeptemberben. De nem tudtam két hónapnál tovább megmaradni a román hadseregben. Altisztjeim hihetetlenül durván, embertelenül bántak az újoncokkal és velem is, éhezettek, kizsoltak bennünket és aki mukkanni mert volna a hadsereg kiképző gyakorlat

ellen, jaj lett volna annak. A román altiszteknek elég, ha valamelyik újonc arcra nem tesszik nekik, vagy ha valamelyik újonc nehezebben tanul meg valamit: akkor a szegény léleknek valósággal torturát kell elszenvednie, mert a román altisztek nagyobb urak az újoncok és közelegények felett, mint a tábornokok.

Két hónapi kizárás után, 1910 novemberében titokban polgári ruhát szereztem és átszöktem a magyar határon. Az erdélyiek nem bántottak és csakhamar sikerült tisztességes állást kapnom, ami biztosította megélhetésemet.

Kovácsnán Morvay Imre főszolgabírónál lettem kocsis. Morvay úrnál jó dolgom volt, csakhamar megtanultam magyarul és egy fél-évi kocsiskodás után megőszültem, egy kovácsnői magyar leányt, Benedek Agnést vettem feleségül a boldog házasságunkból egy fia és egy leány gyermekünk származott.

Kovácsnáról egy háromszék megyei földbirtokoshoz, Miskolcay Vilmoshoz szegődtem, akinél több, mint egy évig voltam kocsis és inas. Innen Mikes Vilmos grófhoz mentem, akinél szintén nagyon jó dolgom volt, nekem is, a feleségemnek is és gyermekeinknek. Magyarul már tökéletesen tudtam a olyan keveset beszélni románul, hogy el is felejtettem sokat anyanyelvemből. Magyarok éreztem magam teljesen. Mikes Vilmos gróftól távozva, a brassói Transylvánia kávéházban nyertünk alkalmazást a feleségem és én. Itt ért bennünket a román háború.

Maradhattunk volna Brassóban, de nem akartunk. Mi magyarok vagyunk: nekünk menekülni kellett a románok elől. Feleségem és gyermekeim vonaton, én azonban gyalogszettel

menekültem és négy heti gyaloglás után érkeztem be tegnap Kolozsvárra. Mivel tovább gyalogolni nem akarok, jelentkeztem a rendőrségnél: katonaszökevény vagyok a tudom, mi a kötelességem. Azután munka nélkül sem tudok élni, kérem a rendőrséget, hogy szerezzen nekem tisztességes munkát, amiből megélhessek.

Ezeket mondta Grigoresku Marián, román katonaszökevényből lett magyar.

Lucaciu László az oláh hadseregnek toboroz Oroszországban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A háború kezdetén a lafalusi újoncokat a felsőbányai vasuti állomásig kísérte a hírhedt lafalusi pópa, Lucaciu László.

Akkori tudósításaink szerint bucsubeszédében, amelyet a hareba induló újoncokhoz intézett, azt mondotta:

— Inkább egy se jöjjön vissza közületek élve, minthogy gyávaan viselkedjétek a magyar haza védelmében.

Azután csendesebb lett a pópa, szép csendesen itthagya Magyarországot, ahol még a lafalusi parochia is kővére hízalja a papját és kiment Romániába orosz pénzért Magyarország ellen agitálni és már csak közvetve érintkezett volt hazájával.

Romániában jól jövedelmezett a hazaáruló ipar, Lucaciu zsebelte az orosz rubelt, bár az oláh hadüzenet legkevésbé az ő munkájának következménye.

Ujabbán — minthogy az agitáció a hadüzenet óta nem jövedelmez — új mesterségbe fogott Lucaciu László.

Épen olyan aljas ez az új mesterség, mint aminő a hazaárulás volt. Ha lehet, akkor még alávalóbb.

Stockholmból táviratozzák ugyanis, hogy a szövetséges német és osztrák-magyar hadsereg győzelmes előnyomulása az erdélyi fronton mély benyomást tett Oroszországban, ahol az oláhok támogatása érdekében orosz és román körök mozgalmat indítottak. Ezt a hangulatot kihasználva Lucaciu László, a volt lafalusi oláh pópa az oláh kormány megbízásából szintén Oroszországba utazott speciális megbízatással.

Lucaciu ugyanis vállalkozott arra, hogy fölkereai az oroszországi osztrák-magyar foglyaltáborokat és ott az oláh származású magyar hadifoglyok közt toborozni fog az oláh hadseregbe való belépésre. Hír szerint az orosz kormány megadta hozzájárulását a toborozáshoz.

Lucaciu agitációját nagy rokonszenvenvel fogadták egész Romániában, ahol a hazaáruló pópát, mint nemzeti hőst ünnepelelték a háború kitörése óta. Oroszországban folytatni fogja most az, amit egész életében tett, a hazaárulás és esküszegés szarinte egyedül üdvözítő hitvallását.

Szegény román származású magyar foglyok. Orosz táborok rabszolgái, foglyai meghallgatják majd a „magyar mártír” hitvány, csábító beszédét, de a választ rá szegények mai helyzetükben alig adhatják meg.

Legfeljebb a szemébe nevethetnek Lucaciu pópának, aki egy veszendő ország kétségbeesett védelmére akarja őket fegyverbe csalni.

Talán épen lafalusi foglyok is lesznek a táborokban, akikhez 1914. augusztusában olyan lelkes, magyar hazafias beszédet intézett.

De Lucaciu László ezek előtt sem fogja szégyelni magát.

Fő a rubel!

Föladják Bukarestet az oláhok.

(Szebasztopolba szállították az oláh államiratokat.)

— Távirati tudósítás. —

Zürich. A Tagesanzeiger jelenti: Romániának Oroszországgal való összeköttetése fentartására elhatározták, hogy Romániának az Erdély és alsó Duna között levő nagy részét a fővárossal egyetemben feladják és kiüritik. A Ruskoje Slovo arról értesül, hogy az összes oláh államiratokat és értékesítményeket Bukarestből Szebasztopolba szállították el.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: Román jelentés október 15-éről: Csapatunkat Kalimán-hegyen a határ felé visszavontuk. Fulgestől és Gyergyóúgyestől délre tűzsergünk futásra kényszerítette az ellenséges gyalogságot. A Cioas felső völgyében, a határtól nyugatra tűzsergi harc. Gyimes-palánkánál

kisebb ütközet. A Lukul (?) völgyében a határon heves harcok, minden ellenséges támadást visszavertünk. Egyetlen ellenséges századból 64 ember esett fogságunkba. Bratozeánál kisebb ütközetek. Predeálnál éjszaka élénk harcok, amelyekben az ellenséges előretörést visszautasítottuk. Támadásunkkal elűztük az ellenséget a Poistoza völgyéből. Ruzánál nagyon élénk harcok, amelyekben csapatunk állásait megtartották. Az Olt-völgyben tűzsergi harc és kisebb összeütközések az egész arcvonalon. A Zsil-völgyében megostromoltuk a Negru-hegy nyergét s elfogtunk egy tisztet és 40 katonát. Orsovánál tűzsergi harc. A déli arcvonalon, a Duna mentén tűzsergi és gyalogsági harc. Dobrudzsában semmi újság.

Aradi honvédek vonultak be elsőnek Szebenbe és Brassóba.

— Az Aradi Közlöny tudósításai. —

A nagyzebeni és brassói, örökké emlékeztető és dicsőséges harcokat magyar honvédek vívták meg, s az aradi honvédek voltak az első, akik bevonultak ezekbe a városokba.

Az aradi honvédek ama harcainál érdekes módon számad be egy harcznak jutott levél, amelyből a következő részleteket adjuk:

— Szebennél a támadást a gyulai honvédek kezdték. Ezeknek egy zászlóaljja vette be Schellenbarget, amely tudvalevőleg Szeben előtt fekszik. A mi honvédeink azzal a példátlan harci kedvvel és ritka teljesítményességgel dolgoztak, mely az egész világ előtt eddig is bámulattá tette őket.

Utánna a Vöröstorony szoros felé mentünk, majd kelet felé fordultunk. Fenyőfalvára. Vöröstorony-szorosnál az oláhok alaposan kelepeinkbe kerültek, megszorították őket, s bevagyonozás közben esett a sok fegyver. Ellentámas alig volt. Fenyőfalva után Fogaras volt az irányunk, melyet ekkor már kiürítették, onnan haladtunk Alsó-utra és Vádra. Itt kemény ellentállásra találtunk Persány előtt, de áradást nem ismerve köztünk előre. Ez az eredménye fényes dicsőséges harcainknak. Persány előtt egyébként 24 ágyút és sok lovat zsákmányoltunk.

— Neketsehalom, majd Vidombák után Brassó elé kerültünk. Október 7-én éjjel megérkezett a parancs, hogy... ezred másnap reggel előnyommal Brassó felé, úgy, hogy két és fél kilométerre még a sötétségben megközelítse. A támadásnak egy kell történnie, hogy már korán reggel rehamtávolságra közelítsük meg az oláh állásokat. Körülbelül fél hatkor kezdtek meg a támadást a bár mindent elborított a nagy köd, erős géppuska- és puska-tűzbe kerültünk. Tűzsergünk egyszerre elkezdte halálgránátjait szórni az oláh állásokra, mire ott csendesebbek lettek. A támadásunk nagyszerűen sikerült, veszteségünk teljesen lényegtelen, és mi fent voltunk a 600-as magaslaton. Felérkezve újabb meglepetés fogadott, mert a szemben levő tűzserkazárnyából kaptunk erős tüzet, nem restelkedett azonban az ellenség attól sem, hogy magánházakba húzódjon és onnan lövöldözzön reánk. Az oláhok egy sűrű és hosszú rajvonala itt merőlegesen húzódott a magyar állásokra. Kasákról ugyanis

a német csapatok támadtak, esakhogy még messzire voltak tőlünk. Koós Kálmán parancsnokunk hamar odaküldi a géppuskákat, — leírhatatlan az a buzgalom, amelyet a hideg, de hamar felhevült fegyverek kifejtettek: a sűrű rajvonalból alig maradt hirmondó, annál is inkább, mivel oldalról Petrány Sándor honvédszázados zászlóalja támadta.

A 2. és 3. század ekkor leszaladt a hegyről, keresztül a laktanyán, állandó puska-tűzben, de az is bizonyos, aki idejében nem menekült el, az ott maradt örökre. Legyünk igazságosak, és valljuk be, hogy az oláhok tiszteltreméltó bátorsággal harcoltak.

— Mi behatoltunk a Hosszu-utóba, és ott, valamint a Kereszt és a szomszédos utcákban rettenetes utcai harcok keletkeztek. Volt olyan oláh katona, aki teljes tudatában annak, hogy már nem menekülhet, s a biztos halál fia, mégis az utolsó pillanatig lőtt. Egyik-másik háza tele volt katonával, de a mi honvédeink ugyanakkor kipiszkálták őket. A java részét a pincéből kellett előszedni, a padlásról lehuzni, orvántámas ellen akárhány ezer puska tussal intézkedni. Koós Kálmán százados, aki maga vezette az utcai harcokat, elfogott 2 százados, 4 ezredorvost, elfoglalt 2 segélyhelyet és ott a helyszínen vagy 100 foglyot. A honvédek nyomaiba később két német század érkezett, de ezeket visszarendelték, miután a szegediek és gyulaiak már elintézték a kérdést. Így maradt Koós Kálmán két századdal magában a városban. A két század erős tűzben állt a magaslatról is és nem tudott előbbre menni. Keresett összeköttetést mindenfelé, esakhogy a városban nem volt senki. A másik két századdal egyesülve ekkor megszállottuk a város szegélyén levő magaslatokat és folytonos tűz, meg ellentűz közben elsőként voltunk, akik behatoltunk Brassóba és végig küzdöttünk a rettenetes utcai harcot. Délután a tűzserg megfeszítette a város közepén levő magaslatokat, mi nem is tudtuk, amíg bent időztünk, mekkora veszélyben forogtunk. Az oláhok ugyanis a várostól északkeletre egy dandárral ellentámasába mentek át, a németekkel szemben pillanatnyi előnyt szereztek és már közel jutottak a hátunkhoz.

— A tűzserg nagyon hamar elriasztotta őket onnan, eszeveszett futásban kerestek menekülést. A délután folyamán ugyanazon oldalról még négyszer kísérelték meg a támadást, de a tűzserg itt is megakasztotta szándékukat, rohantak a tömösi szoros felé. Bras-

sóban különben mindent kiraboltak, sok embert magukkal vittek. A brassóiak az utóbbi napokban állandóan a pincékben laktak és bezárkóztak. Nekünk is sok lakást kellett emiatt feltörnünk, mert nem tudhatták szegények, hogy jó barát közeledik-e, vagy ellenség? Mikor azonban meglátták, hogy honvédek vannak a városban, sirtak örömmükben, aztán husz lépésnyi távolságból nézték a harcot. Az oláhok rettenetes veszteségeket szenvedtek itten s ha a halottaik arányához mérjük a sebesülteket, akkor a legnagyobb pazarsággal bánnak az emberanyaggal.

— Nekünk is volt veszteségünk, de az eredményt tekintve, csakély és számba sem jöhető az oláhok veszteségéhez képest. Most látjuk csak, milyen szívesen akarták Brassót védeni az oláhok, de hát velünk volt a magyarok Istene!

Anglia a végső döntésig háboruskodik.

— Távirati tudósítás. —

Berlin. A „Norddeutsche Allgemeine Zeitung” „Asquith és Llodh George” című cikkében a következőket írja: Amikor az angol hadügyminiszter közölte Howard amerikai újságíróval folytatott legutóbbi beszélgetését, Angliában néhány hang hallatszott, amely Lloyd George nyilatkozatait időszerűtlennek minősítette és rosszalta. Most azután ezt a beszélgetést szóvá tették az alsóházban is. Az angol miniszter azt a figyelemreméltó nyilatkozatot tette, hogy nemcsak a saját nézetét fejezte ki, hanem a kabinetét, a hadi bizottságát, a katonai tanácsadókat és az összes szövetségeseket egyaránt.

Vajon az utóbbiak tényleg egyetértenek-e a nyilatkozattal, külön kérdés lehet. Ha Lloyd George az amerikai újságíró biztositotta róla, hogy Franciaország a végsőig fog harcolni, Oroszország pedig a halálig ki fog tartani, úgy sem Franciaország, sem pedig Oroszország rőzeről ellentmondást nem várunk. Hogy azonban Páris és Pétervárt kellemesen érintette-e, hogy Lloyd George a hangadó szerepében lépett föl és alsóházi nyilatkozataival minden ellentmondásnak rövidesen utját vágja, azt intézzék el a szövetségestársak Lloyd Georgeval, aki velük szemben mindinkább lorprotektori szerepben lép föl.

Minket az angol államférfiak beszédeiben és nyilatkozataiban valami más érdekel. Mindenekelőtt a tökéletes ellentét a katonai tények és a helyzetnek általuk való ecsetelése között. Asquithnak e tekintetben nincs jó híre. Amikor annak idején az alsóházban a mezo-potámiai expedíciót a legjobban vezetett vállalkozásnak mondotta, akkor már megkezdődött az összeroppanás, amely Kut-el-Amara kapitulációjához vezetett. Ma pedig, amikor Dobrudzsában és Erdélyben a román hadseregek sorsa már eldőlt, még mindig a szalonkii hadsereg offenzívájáról beszél, amelynek célja, hogy tevékenységét egyesítse az erdélyi és dobudzsai román és orosz haderőkkel. Ha Asquithot a katonai vezetőség a valódi eseményekről nem világosította fel, ami felől korábban panaszkodott, úgy valóban neki is elég lett volna a haditérkép tanulmányozása, hogy tartózkodjék ily kézzelfogható tévedések kimondásától. Neki azonban tudnia kell, hogy mit nyújthat a román szövetségesnek — gunyban és az angol alsóháznak — katonai képtelenségében. A hadihelyzetre vonatkozó egyéb adatai is hasonló színvonalon állnak.

A beszéd végén jön aztán a meglepetés. Leejt a nevető optimista álarcát. Ha minden oly jól áll, mint ő mondja, úgy el kellene várnia hallgatóitól a kérdést, hogy miért nem akarja az eredményt gyorsan a bekekötéssel learatni. Itt már nem tartózkodhatik az igazságtól. A dolgok állása olyan, hogy Asquith az azonnali bejetezéstől csak meggyaluzó kompromisszumot, toldozást s foltozást várhat.

E tekintetben teljesen egyetért Lloyd Georgeval, aki az alsóházban kijelentette, hogy

Oláh gyalázatosságok Erdélyben.

— Távirati tudósítás —

Berlin. A Wolff-ügynökség jelentése szerint az Erdélybe tört oláh hadsereg totális jellemzik e nép hadviselésének vadonító módját:

„Az erdélyi oláh bestialitások hírei napról-napra növekednek. A rablások és erőszakosságok minden fajtáját elkövették az oláh csapatok, tisztjeik nagy részének gonosz példájától bátorítva. A mai napig hitelesen megállapított egyes esetek közül a következőket emeljük ki:

1. Wolf Mihálynál Fogarason három héten keresztül ettek a román tisztiek. Midőn nevezett a fizetést kérte, a 76 éves embert 14 napra egy sötét zárkába zárták s felyársalással fenyegették.

2. Czu János gyógyszerészárba tizenhárom oláh tiszt tört be, mindent összepakoltak s körülbelül 30000 korona értékű árut elraboltak.

3. Stefanescu kapitány feltörtte Wolf fogarasi borkereskedő borospincéjét és üzleti kasszáját; a bort elszállította, a pénzt magához vette.

4. A mint a fogarasi izraelita temetőben még most is látható, az oláh katonák több halottnak sírját felszaggatták s a koporsókat kibontották és értékek után kutattak.

5. Alszentmárai Hárk, egy erdélyi román nő Fogarason az oláh tisztak üldözni kezdtek, majd erőszakot követtek el ellene és végül megverték annyira, hogy fején és lábain még ma is súlyos sebek láthatók.

6. Tíz német vörös keresztos nővértől elrabolták nyakukon csüngő arany keresztjeiket. Később megölésével fenyegették őket s a félig ájult teremteseket elhurcolták magukkal s áttranszportáltak Oláhországba.

7. Egy persányi asszonyt, aki sikoltott, mert minden jószágát fizetés nélkül ellopták, egy oláh kapitány az asszony alsó testére kiosztandó 25 korbácsütésre ítélte. E megszegényítően durva exekúció után az asszony belehalt a szenvedett sérülésekbe.

Igy fest a vitéz oláh hadsereg a Wolff-ügynökség hivatalos jelentése szerint. Ez az a hadsereg, amely — felszabadítási jött Erdélyt. Ez az a hadsereg, amely — amint a M. T. I. tegnap jelentette — királyának kijelentése szerint azért indított háborút, mert a magyarországi románság jankijáltással áthallatszottak a Kárpátokon! Ezekre a gyalázatosságokra nincs szó a magyar szótárban.

az intervenció pillanatban Németország diadalát jelentené és Anglia pusztulását. Az akaratuk ellenére való nyíltságukért mindkét miniszternek örökre hálának leszünk. Legelkeseredettebb ellenségeink ismerik be most azt, ami felől nálunk semmiféle kétség sem állott fenn. A hadihelyzet Angliára és szövetségeseire nézve továbbra is oly rossz, hogy minden okunk megvan arra, hogy meg legyünk elégedve. Még valami mást is le kell szögeznünk az angol miniszterek beszédeiből. Lloyd George egy beszélgetés alkalmával kerteles nélkül ismét kimondotta, hogy a háborút a végső döntésig kell vivni, amíg a porosz militarizmusnak dereka nem török. Az alsóházban tanúnak hívta Asquithot, hogy beszélgetésében csak azt ismételte, amit Asquith már gyakran kijelentett. Ez tehát világosan a megsemmisítésre való törekvés. Ha Asquith beszéde végén általánosságokban szólott ismét, ez nem ejtett tévedésbe bennünket a hatalmon levő angol államférfiak tervei felől. Lloyd George félre nem érthetően, nyíltan és kihívólag jelentette ki. Az angol kabinetben ő az ur, tudjuk tehát mihez kell tartanunk magunkat.

Női pongyola

a hadbírótság előtt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Szokatlanul érdekes becsületsértési pert tárgyalt a minap a kolozsvári hadosztálybírótság nagyváradi kirendeltsége Tahy Pál százados-hadbíró vezetése alatt. A bírótság előtt vádlottként V. Antal tanító, tartalékos hadnagy állott, aki harcéri sebesülése következtében rokkant lett. A becsületsértés előzményei, valamint maga az eset Deesen játszódott le pár héttel ezelőtt.

A vádlott V. Antal hadnagy egyik barátja: M. Lajos hadnagy egy délután látogatóban volt egy ismerős uricsalád házában. A látogatás alkalmával a család egyik hölgytagja megmutatta pongyoláját M. Lajos hadnagnak. M. Lajos, mikor meglátta a pongyolát, hangosan azt a megjegyzést tette, hogy aki ilyen pongyolát vesz fel, az nem tisztességes.

M. Lajosnak erre a megjegyzésére az illető hölgy azt felelte, hogy ilyen pongyolája van V. Antal hadnagy feleségének is és így nem lehet kifogásolni az övét sem.

— A hadnagy ur felesége és maga egy huron pendülnek. Egyik tizenkilenc, a másik egy huján husz — felelte egyenesen M. Lajos hadnagy.

Eme kinos jelenetről csakhamar tudomást szerzett V. Antal hadnagy, akit annyira feldühösített az előtte reprodukált és feleségét sértő megjegyzés, hogy rögtön kiment a korszóra és fényes nappal, a járókelők szemeláttára arculütötte M. Lajos hadnagyot.

V. Antal ellen ezután megindult az eljárás becsületsértés miatt. Tegnap délelőtt a tárgyalás során a tanúkihallgatások igazolták, hogy az egész kinos eset félreértéseken alapul és hogy M. Lajos hadnagy nem is használta az említett vonatkozásban a sértő szavakat. A bírótság, tekiintettel arra, hogy V. Antal a harcéri től való visszajövetele után követte el tettet, amit érthetővé tesz az a körülmény, hogy családi élete boldogságát és felesége reputációját akarta megvédelmezni, továbbá tekintettel arra, hogy rokkantsága erősen befolyásolhatta cselekedetében, az ilyenfajta becsületsértés esetére megállapított büntetés legenyhébb formáját alkalmazta és V. Antalt csupán egy hónapi foglár fogságra ítélte.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Kedden: Három a kis lány, Horváth Micivel.

Szerdán: Névtelen asszony, először.

Csütörtökön: Névtelen asszony.

Penteken: Császárné.

Szombaton: Tökéletes asszony.

A bilincsek.

„De profundis“ V-ik tétele. Valláserkölcsi probléma 6 részben, bemutatja az Urania.

A bilincseknek a drámában átvitt értelme van. Elszakíthatatlan szálak ezrei kötik sok ezer éves hitéhez a mai zsidókat és ez a bilincs végzettszerűen nehezedik azokra, a kik hitüket megtagadják. A vallási bilincsek az ember életében bekapcsolódnak, s ha egyszer ez megtörtént minden eltérés onnan mintegy kísértet követi az embert az életsors útjain. Ez a film alaptémája.

Régi időkben játszódik a kép, s eseményében a gettóból kikerült ifjú szomorú története vagyon megírva. Azé az ifjúé, a ki a gettóból kikerült s a ki a dicsőség és a hírnév fényében sütkérezik. S az érvényesülés legdrágább perceiben, mert valamikor megtagadta multját, szülő és vallás közösségét. Megrázó az ő tragédiája, de igazságos.

Ez a film egyformán szól minden felekezeti közönséghez és azt tanítja, hogy az embernek ragaszkodnia kell vallásához, hogy a hitéletnek kinséit nem a szertartások külsőségében, hanem a lélek belsejében kell megőrizni. Hirdeti, hogy a vallás az embert elkíséri az élet minden útján és hogy a bensőségteljes meleg gyermeki érzést csak a vallásos fényugárban érezheti meg igazán a szülő. Ezt a gyönyörű igazságot megható jelenetekben egy világhírű magyar művész Bern Aldor személyesíti meg. Valóságos csoda az a mit ebben a filmben produkál, melynek Budapesten fényes sikere volt örömmel állapíthatjuk meg, belőle hogy közönségünk izlése finomodott, lelkében még mindig vonzódás és rokonszeny él olyan témák irányában, melyekkel lelki közösséget érez.

* A színház hírel. A Névtelen asszony színmű, írta: Alexander Birson, fordította Bródi Miksa. Ez a rendkívül szenzációs újdonság lesz a hét legnagyobb színházi eseménye. Az újdonságból naponta szorgalmasan próbál a személyzet, úgy, hogy a bemutató előadás teljesen készen várja a közönséget. A Névtelen

asszony volt a Magyar Színháznak idei legnagyobb sikert aratott újdonsága, amelyben Márkus Emilia lázba hozta egész Budapestet. Ezt a határos szerepet nálunk Harsányi Margit játssza, a vezető férfi szerepet Szendrey igazgató, a darab többi szereplői Kieffer Lujza, Bánházi Teréz, Blidár Vali, Dóri T., Kertész, Delli, Várnai, Győző, Polgár stb. — A Tökéletes asszony. Lehar Forenc kitűnő operettjét eleveníti föl a héten a társulat. A fő női szereplők Horváth Mici Járjai Böske, Benkóné, a férfiak közül Győző, Járjai S., Róna, Herold játsszák a főszerepeket. — Előkészületen. A Csoda esők, Strausz Oszkár legnagyobb operettje, Bécsben „Liebeszauber“ címen slágeroperett lett és az maradt Budapesten is. A Csoda esők zenéje csupa sláger zeneszám, a szövegkönyv vidám, úgy, hogy ilyen mulatságos operett-szöveget alig hallottunk még. A szöveg és vers fordítását Szenes Béla végezte. A főszereplők Váradi Margit, Járjai B., Járjai S., Győző, Róna, Kieffer stb.

* A királytigris — az Apollóban. Az immár közkedveit és közismertté vált Arany-sorozat második hatalmas slágerének: A királytigrisnek bemutatását mára hirdette az Apolló-színház, a mostanában napirenden lévő vonatkozású és szállítási torlódások miatt a film nem érkezett meg idejekorán. A közönség ennek dacára kellő kárpótlásban részesült: „A nábob feleségét“ mutatta be az Apolló. Ez a nagyszabású társadalmi dráma, amelynek központjában egy csodaszép asszony áll, most van a fővárosi Royal-Apolló új műsorán s az aradi Apolló-színház csak kiváltságos összeköttetése révén tudja megszerezni a filmet, amelynek tulajdonképeni bemutatóját csak novemberre tervezte. A premier publikuma elragadtatással nyilatkozott a mélységes drámai erővel felépített darabról, amely kétségtelenül egyik legnagyobb eseménye az új szezonnak. Valószínű, hogy A királytigris hatalmas filmje keddre megérkezik s az Apolló megkezdheti a bemutatását. Ha a kép késése továbbra is tartana, úgy azt a direktió idejekorán fogja tudatni a publikummal.

Elsüllyesztették a Brement. Reichsport közli a következő stettini táviratot. A Pommersche Tagespost teljesen megbízható forrásból a következő legnagyobb feltűnést keltő jelentést kapta: A Bremen kereskedelmi buvárhajót, miután az ir partok mentén egy buvárhajóigó hálóból szerencsésen megmenekült, egy amerikai kikötőben megtorpedozták.

Mi történik Petrozsény körül?

(Vadászat egy reptülőgépre. — Hol állanak az oláh csapatok? — A román fogságból megszökött székely gyerek elbeszélése.)

— A magyar-román határról hazatért munkatársunktól. —

Az aradi és környékbeli közönséget a román háború kitörésekor talán legközelebb-ről a zsilvölgyi betörés érintette, mert az ellenség ezen a területen — a hunyadmegyei határon — jutott Aradhoz leginkább. Az oláhok petrozsényi vendégszereplése sok izgalmat okozott az aradiaknak, mert Aradról lehetetlenség volt akkor megítélni, hogy voltaképpen meddig jutott a betörő ellenség? Sokan még ma is abban a hiedelemben élnek, hogy a románok Hátszegben is jártak, sőt a Hófer-jelentésekben még ma is szereplő Hátszeg most is komoly gondokba ejti a tájékozatlanokat. Hófer csaknem mindennap beszél „Hátszegtől délre,” ami a térkép nélkül olvasókban esetleg azt a gondolatot keltheti, mintha az ellenség Hátszegtől nem messze harcolna. Most lent jártam ezen a vidéken, a zsilvölgyi magyar-román határon és örömmel jelenthetem, hogy az ellenség sohasem jutott Hátszegig, de még Pujt sem tudta elérni, mindössze Nagybaár községig jöhetett, amely Hátszegtől még igen nagy távolságra van.

Nagybaár és Merisor község között dőlt el Hunyadmegye sorsa, itt kapták az oláh seregek azt a rémesen nagy vereséget, amely után egész Románia feljajdult, mert a bocskoros hadsereg eszeveszetten futott ki Hunyadmegyéből. Eme nagy ütközet helyén, a völgyből még most is kellemetlen hullaszag csapja meg a csodálatosképpen csaknem nyári melegben haladó kíváncsiakat. A több mint ezer méter magas hegyperemről a szakadékba zuhanó oláh holttestek közül még mindig sok eltemetetlenül fekszik, mert lehetetlen hozzájuk térni. A szédítően meredek óriási hegyek még nem régen irtózatos harcoknak voltak tanúi; bizonyosság erre a mi nehéz ütegeink gránátjainak nyoma és az ut mentén domboruló elhagyott, szomorú sírhantok. A merisori hegyek meredek szélén háromsoros, kitűnően kiépített állásban várták a románok a magyar és német csapatokat, hogy félkörben vegyék őket tűz alá az országúton. Csapatunk helyett azonban gránátjaink érkeztek meg és szinte lesöpörték a románokat a völgybe.

Most már túl vannak a határon és a Strázsa s a Matuhai causa mögül és a Szurduk-szoroson, még a Vulkán-hágón túl elkészenedten védekeznek. Az ágyuk dübörgése állandóan hallható Petrozsényben és Vulkánban. A románok közbe-közbe támadnak is. A hivatalos jelentés épen tegnap adta tudtul, hogy „a vulkáni hegygerincen az ellenség megvetette a lábát”. Ez a harc pénteken, a hó 13-án, délután történt, amikor épen Vulkán környékén a román és magyar határhegyek tövében tartózkodtam. A kötőhelyről jött friss sebesültjeink elmondták, hogy a románok erősítést kaptak és ezért sikerült nekik a mi jobbszárnyunkon, Lupény felett némi sikert elérni, azonban a mi erősítéseink megérkezése után a hegygerincen megállítottuk őket.

A fejünk felett épen német reptülőgép katagott. Első pillanatban nehezen figyelhettük meg, mert a közel kétezer méter magas, vakítóan fehér eszusu Strázsahegy felett alig volt látható egyébként, mint a napfényben tündöklő felhőfoszlálynak. Néhány perc alatt lejjebb

ereszkedett és erre a románok megkezdtek el-lene a tüzelést ágyúval, meg gyalogsági fegyverrel. A Szurduk-szoros bejáratánál, a román Zsil innenső oldalán Winkléner János bányagazgatóval együtt lélegzetviesszafojtva figyeltük a szédületes magasságban folyó harcot. Mi ez? A gép nagyon gyorsan kezd leereszkedni és Vulkán falu felé tart. Néhány merész körív után, hirtelen leszáll Vulkán mellett.

— Nem tetszik nekem ez a gyors leszállás — bátorkodtam megjegyezni.

— Biztosan itt adja le a román állások-ról szóló jelentését a reptülőgép megfigyelője — feleli az igazgató — és aztán valószínűleg tovább fog repülni.

Alkonyattal betértünk a vulkáni kórházba, ahol a bajor ápoló apáca-nővérek elmondták, hogy a reptülőgép 2 német utasa kénytelen volt leszállni, mert a románok eltávolították a biplán motorjának hűtőviztartályát és a víz úgy elöntötte az utasokat, mintha fürdőzuhanyt kaptak volna. Ez az oka a gép hirtelen leszállásának. Különbösen semmi komoly baj nem történt.

Harmadnap jót nevettem, amikor a román hivatalos jelentésben azt olvastam, hogy Vulkán felett egy német reptülőgépet lelőttek és az „égve zuhant le a mi állásunkba”.

A hegyek között cirkáló esendőrök egy 17 éves, kopott, piszkos, éhes székely parasztyereket hoztak be Vulkánba. Oseke Ferenc, a székely tíu bámulatosan érdekes tényeket mondott jegyzőkönyvbe.

— Előpatakról való vagyok, — mondta. — Amikor az oláhok augusztus végén betörték hozzánk, az ottmaradt magyarok és szászok közül 200-at magukkal vittek Romániába. Az asszonyok, gyerekek, öregek között voltam én is. Elhajtottak bennünket Bukarestbe, ahol egy iskolába zártak valamennyiünket. Csak száraz kenyeret és vizet kaptunk és aki nem tudott oláhuul, azt mindennap korbáccsal verték meg. Általában több verést kaptunk, mint kenyeret. Szeptember 16-án kiválasztottak 15 fiatal fiút, akik között voltam én is. Azt mondták, hogy birkákat kell őriznünk. Mindegyikünkre rábiztak egy-egy csapat birkát és azokkal folyton a román csapatok után haladtunk. Ezekből az állatokból élelmezték a román katonákat. Én így lassanként egészen a román-magyar határig jutottam. Gyakran kerültem a kötőhely mellé is és ott iszonyodva láttam, hogyan bannak a fogságba került magyar és német sebesültekkel. Egy magyar katona karja súlyosan megsérült és a fronton csak hevenyészve kötözték be. Amikor a román orvos megfogta a sérült kart, olyan erősen szorította meg, hogy a törött kar csaknem teljesen leszakadt, csupán a bőr tartotta a csontokat. A román orvos erre dühösen kezdett orditozni: „Most én megoperáljam ezt a kutyát, amikor annyi dolgom van a mi sebesültjeinkkel? Nem operálom meg!” Ezzel a sebesült háta mögött levő román katonák felé intett és ekkor az egyik oláh gazember hátulról bajonettel leszurta a sebesült magyart, akit a közelben azonnal el is temettek. Amikor már egészen közel jutottunk a magyar határhoz, én egy este óvatosan elbujtam az erdőben és 2 napi bujdosás után mellékösvényén sikerült a mi frontunkhoz jutni. Így kerültem vissza Magyarországra.

B. L.

Panaszkodnak Hunyadmegyében. (Segélyek gazdag menekülteknek.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Hunyadvármegye evakuált részeit járta be az Aradi Közlöny egyik munkatársa, hogy ennek a rendkívül nagy közzgazdasági jelentőségű területnek háborús életét nézze meg. Az élet esendes és nyugodt, a szívek telve a közeli megváltás reményével, amelyet diosó hadseregünk győzelmei tartanak éberben. Ma már a kedélyek nyugodtak és a félelem, a lejjvesztettség helyére beköltözött a tisztán látás, az elviharzott események mérlegelése. Mint amikor a természet viharai után felsüt a nap és rávilágít a püsztlás helyére és határaitra.

Ma már az otthonmaradottak azt kérdezik egymástól, hogy ez, meg amaz tulajdonképpen miért is menekült el? Mi oka volt rá sok embernek, hogy a fejét elvesztve, magának nem használva, az általános pánikot pedig növelve, céltalanul kezébe vegye a vándorbotot? Csak demoralizálólag hat a magatartásuk és Hunyadmegyében általánosan beszéd tárgya, hogy épen azok, akik legtávolabb estek a veszélyeztetett területtől, futottak leghamarabb és nyújtottak igen rossz példákat azoknak, akik évszázadok óta bennük és elődeikben látták a nép vezetőit és a társadalom oszlopait.

A hunyadmegyei sajtó is szóvá tette több előkelőségnek magatartását ezekben a nehéz napokban. Nemcsak azért beszélnek róluk felháborodással, mert cserben hagyták a népüket, de azért is, mert még most sem mutatnak egyebet, mint önzést, a mai időkhöz méltatlan esuhya magatartást.

Néven neveznek meg több igen előkelő hunyadmegyei családot, akik a fővárosba, Aradra és más helyekre menekültek, akik otthon többszörös háztulajdonosok, földbirtokosok és nem átalják felvenni azt a segélyt, amelyet az állam ad mindennap a menekülteknek. Nem átalják felvenni azt a pillanatnyi segélyt sem száz-kétszáz korona összegben, amelyet a társadalom adott össze, oly célal, hogy a földönfutóvá vált koldusok éhségét, szomját és meztelenségét szüntesse meg és takarja be. Nem röstelték és nem röstellik kinyújtani a kezüket azokért a garasokért ezek a duggazdag emberek, akiknek semmi okuk sem volt a menekülésre, amelyeket a szegény székely nép sokkal jobban tudna használni, mint ők.

Ezeket hangos szóval panaszkodják Hunyadmegyében az otthon maradtak, akik sokkal nagyobb megpróbáltatásnak vannak kitéve, mint azok a menekültek, akik nemcsak jól élnek, de visszaélnék az állam és társadalom adományával.

A népfelkelők újabb bevonulása. A népfelkelésre kötelezetteknek az 1886. évi XX. illetőleg 1916. évi II. törvények alapján történt behívása folytán a megtartott népfelkelési bemutató szemlén, népfelkelési felülvizsgálaton, pót szemlén vagy utószemlén népfelkelési fegyveres szolgálatra alkalmasnak nyilvánított magyar állampolgárok közül azok, akik a 1866. évtől 1871. évig bezárólag terjedő időközben születtek 1916. évi november 3-án, azok pedig, kik az 1872. évtől 1884. évig terjedő időközben vagy 1884. év után születtek 1916. évi november 16-án (legkésőbb delelőtt 11 óráig) amennyiben névszerint felmentve nincsenek — a népfelkelési igazolványi lapon feltüntetett m. kir. honvéd kiegészítő, illetőleg os. és kir. kiegészítési kerületi parancsnokság székhelyére népfelkelési tényleges szolgálatra bevonulni tartoznak. A bevonulásra vonatkozó hirdetmények megjelentek.

A nyolcadik isonzói csata kudarca.

(Olaszország és Románia esalódása.)

— Távirati tudósítás. —

Luganó. Az olasz sajtó mindent elkövet, hogy a közönségnek szépi-tett formában adja tudtára a *nyolca-dik isonzói csata kudarcát*. Azt írják, hogy a nagy támadásnak nem az volt a célja, hogy áttörjék a Karsztot és hogy elérjék Triesztet, hanem csak az, hogy Romániát tehermentesítsék. Az olasz közönséget azonban nem lehet elámitani, mert hiszen Bosselli miniszterelnök csak a minap jelentette ki milánói beszédében, hogy az olasz lovasság készen van a Trieszt-be való bevonulásra.

A Popolo d'Italia megírja, hogy az olasz nyomás mit sem segíthet Románián és nem bírja megakadályozni a központi hatalmak invázióját. A mostani Karszt-vonal mögött még számos rendkívül nehezen bevehető állás van, úgy hogy az olaszoknak ama kísérlete, hogy Triesztet elérjék, hamarosan nem lesz eredményes. Mielőtt az olaszok Trieszt kapujához érnének, Bukarestet már megszállotta az ellenség. Ha Olaszország valóban meg akarja menteni a latin Romániát, akkor nem Trieszt kapuját kell döngötnie, hanem csapatait egyenesen a Balkánra kell küldenie.

Bécs. A sajtóhadiszállásról jelentik: A nyolcadik isonzói csata immár tíz napja szakadatlanul tart. Az olaszoknak szokatlanul hatalmas erőfeszítése, hogy a kelet felé előbbre jussanak, teljesen kudarcot vallott, mert azok az új állások, amelyeket augusztus közepén elfoglaltunk, most is birtokunkban vannak.

A most tomboló isonzói csatát az jellemzi, hogy az ellenség inkább kiméli gyalogságát, mint eddig s nagyrészt tüzérséggel és aknákkal dolgozik. Gyalogsági támadásai már rendszeren tüzérségünk tüzelésében összeomlanak s közelharcba az utolsó napokban csak Oppachiasellánál került sor. Annál rettenetesebb azonban az ellenséges ágyutüz, amely szeptember 30-án délben kezdődött, október 3-án érte el tetőpontját s azóta is tart, csak keveset veszve dühéből. Október 9-én tíz óra körül olyan szakadatlan ágyuzás folyt, amelynek hevességét lehetetlen leírni.

Ebben a pokoli ágyutüzben mozdulatlanul kitartottak hősiességű csapataink. Pihenésről szó sem lehetett, mert a gránátzúgó éjjel is hullott. Ugyátszik, az ellenség új rendszert követ: gyalogsági támadás nélkül, pusztán gránátokkal és aknákkal akarja megostromolni állásainkat. Az olasz foglyok azt mondják, hogy az ellenséges gyalogságot különben sem lehetne ágyuink tüze elé hajszolni.

Venizelosz fogadtatása Szalonikiben.

(A királysértő forradalmár.)

— Távirati tudósítás. —

A Vossische Zeitungnak jelentik a Szalónak a következő Venizelosz Szalonikibe való megérkezéséről szóló híret:

A Hesperia gőzöst, amelyen Venizelosz és Kondurispis admirális Szalonikibe utazott, az egész uton francia és angol torpedó hajók kísérték, miután a mitilénéi vizeken 2 tengeralattjáró hajót jeleztek. A mitilénéi öböl felett, ahol a Hesperia horgonyt vetett, a kisázsiai partról jövet 2 német aeroplán repült át s 4 bombát vetett le.

A 4 bomba bár nagyobb károkat nem okozott, aggodalommal töltötte el a Venizelosz életéért aggódó nemes entente-párti görögöket és sietve továbbhajóztak Szaloniki felé.

Venizeloszt az olasz lap szerint mindenütt pompásan fogadták. A nemzetvédő egyesület elrendelte Szalonikiben az üzletek bezárását és a házak felékesítését. A kikötők felé vezető uton görög zsandárok és forradalmi csapatok, körülbelül 1200 ember, állott fel. A kikötő előtt egy görög zászlókkal, fegyverekkel s a bizanci szással ékesített diadalívet állítottak fel. Venizeloszt, Kondurispist és Danglist a szalonikii forradalmi mozgalom vezetője Zimbrakakis generális fogadta és üdvözölte. Miután a moterosónakot, amely a gőzösről a szárazföldre szállította őket, elhagyták, megjelent a tömeg ujjongása között Sarrail generális is parádés uniformisban. Kezet nyújtott Venizelosznak és így szólt:

— Nem hivatalosan jövök, hogy a provizorikus kormány fejét üdvözöljem. De úgy gondoltam, hogy annak az üdvözléséről nem szabad hiányoznom, aki már egy ezredet küldött a frontra és aki megígérte nekem, hogy többet

is küld, a mi közös ellenségünk, a bolgárok ellen.

Venizelosz meghajította magát és így szólt: — Köszönöm, generális ur.

Sarrail erre eltávozott és a szalonikii polgármester tartott üdvöző beszédet. A beszéd után megújultak az éljen kiáltások: Éljen Venizelosz! Éljen a triumvirátus! Egy francia aeroplán keringett merész ivben a gyülekezet felett. A görög katonai zenekar rákezdett a görög himnuszra. A tömeg tombolt, midőn Venizelosz a balkonról egy beszédet tartott, amelyben a következőket mondta:

— Mi harcolunk és harcolni fogunk a végletekig, Athén nélkül is és ha szükség úgy hozza magával, Athén ellen is.

Amint Venizelosz kijelentette, a provizorikus kormány csak átmenetileg fogja üléseit Szalonikiben tartani, mert nemokára Mitilénébe teszi át székhelyét. A szalonikii utazás célja valószínűleg az volt, hogy a felfegyverzett forradalmi erőket organizálja és az athéni urtente követtségekkel közelebbi összeköttetésbe lépjen. A legoptimisztikusabb hangok sem becsülik többre a forradalmi kormány összes katonai erejét 20.000 fegyveresnél.

Brassóba csak Kiskapus—Nagyszében felé lehet utazni. A felszabadított területeken serényen dolgoznak a kirendelt vasuti műszaki csapatok, hogy az oláhok által megrongált pályatestet minél gyorsabban helyreállítsák. Kóhalom felé egyelőre szünetel még a forgalom, mert a kóhalmi hidat az oláhok fehérbantották s felépítése körülbelül 6—8 napot vesz igénybe.

Brassó a forgalmat, amely egyelőre szigorúan katonai természetű. Kiskapus—Nagyszében—Segesvár felé bonyolítja le egy kis vicinálison. A székely körvasut benépesítése is folyamatban van és Magyaróig már helyreállították a megrongált vasutat.

A bolgár miniszterelnök háboru befejezéséről. Radoszlavov miniszterelnök Bulgária háborus évének második fordulóján, egy beszélgetés kapcsán azt a kijelentést tette, hogy Bulgária második háborus esztendejében az európai háborut befogják fejezni.

TORVÉNYKEZÉS.

Egy erkölcsi bizonyítvány története.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A kolozsvári bíróságoknak már minden fórumát megjárta s egy-egy fórumon többször is megfordult Hamar Endre kolozsvári hadbiztossági kezelőtisztnek Reichel Aladár magyar-régeni szolgabíró ellen indított rágalmozási és becsületsértési pere. Közül másfél év óta tart a per, foglalkozott vele a járásbíró, ügyész, a törvényszék s még sinos döntés benne, mert a bíróság álláspontja a büncselekmény minősítését illetően minden fórumon más és más volt. Tulajdonképpen becsületsértés és rágalmozás címen indult meg az eljárás s most többszöri tárgyalás után a törvényszék megállapította, hogy hivatali visszaélés vétségéről van szó.

A per előzményei visszanyulnak még a béke boldogabb éveibe. Hamar Endre akkor Tekében volt egyik pénzintézetnél cégvezető, ahol — állítása szerint — a tekei intelligencia részéről üldözöttesnek volt kitéve. A férfiak minduntalan molesztálták, köztük a mostani terhelt, Reichel Aladár szolgabíró is. A provokálásoknak, elégtételadásoknak egész lavinája indult meg s a tekei kaszinó hetekig egyebet sem csinált, mint lovagias ügyeket tárgyalt. — Hamar egy ízben elégtételt kért a szolgabírótól, aki megtagadta s ami miatt becsületbeli eljárás indult meg Hamar ellen s az rehabilitálta. Közben kiütött a háboru. Hamar bevonult katonának, a kolozsvári hadbiztossághoz osztották be. Szorgalmasan töltötte ki a rubrikákat s elérkezett tiszti kinevezésének ideje. Felettes hatósága pusztán formai okokból polgári előéletét illetően kérdést intézett állandó tartózkodási helyének illetékes hatóságához, ahonnan az a meglepő válasz érkezett, hogy Hamar nem érdemes a tiszti karba jött viselésére. A tiszti kinevezés természetesen — ideiglenesen — elmaradt. A tudtán kívül megvádolt katona később rájött arra, hogy a kinevezés elmaradásának a rossz információ volt az oka. Felettes hatósága engedélyével ezért rágalmozási és becsületsértési pert indított a szolgabíró ellen.

A Kolozsvár városi járásbíró előtt folyt le az ügy első tárgyalása. A járásbíró az ügyben felmentő ítéletet hozott. Miután az ügyesség nem vette át a véd képviselőt, a becsületsértés és rágalmozás tényálladékát nem látta fenforogni, a járásbírósnak ez ellen az ítélet ellen a panaszos, mint másodfoku bírósághoz, a törvényszékhez felebezett. A törvényszék a járásbírósnal ellentétes állápontra helyezkedett s bár megállapította, hogy sem rágalmozásról, sem becsületsértésről nem lehet szó — a hivatali visszaélés esete azonban fenforoghat. Ebből folyóan elrendelte, hogy a régóta húzódó per aktáit, mint indítványtétel végett a királyi ügyészhez tegyék át.

A parajdi vérfürdő.

(Aggokat, nőket, gyermekeket gyilkoltak a visszavonuló oláhok.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az oláhok rövid erdélyi uralma megtört és véres fejjel, züllött sereggel vonulnak vissza a termékeny székelyföldről a határhegyek felé. A vert seregek csapataink mindenütt a nyomában s a hová csak katonáink az oláh tatársorda nyomába lépnek, mindenütt ott találják nyomát az oláhok dúlásának, rablásának és állatias kegyetlenkedésének. Míg Erdély déli, oláhok lakta területén féket vetettek rablási ösztöneiknek s az oláh falvakból aránylag csekély kártevással vonultak ki, a sokat szenvedett székely nép tiszta, szép falvai valóságos tatárdulást, a hátramaradt és az ellenség embereire számító agg férfiak, asszonyok és gyermekek végig élték az oláhoknak a dobrodrzsi visszavonuláshoz hasonló szadiszti hadviselését.

Parajd, ez a virágzó, szorgalmas székely néptől lakott falu is végig élte az oláh borzalmakat.

Parajdról és a környékbeli székely falvakból a szeptemberi oláh invázió első heteiben elmenekült a lakosság nagy része. Csak azok maradtak otthon, akik vagy nagyon öreg, vagy nagyon fiatal koruknál fogva számíthattak az ellenség kiméletére. Őszbe esavarodott, aggasztánok és matrónák, zsongó koru legénykék és tiz éven aluli leánykák várták be a brutális, lovagiatlan ellenséget. Kiméletlen durvasággal törték be a bevonuláskor. Kinózták, ütötték, verték, puskatussal, bottal, karddal, ököllel, a míg benn voltak a falvakban és törték, zúzták, gyujtogattak, gyilkoltak, amikor ki kellett takarodniuk.

Megrázó módon mondotta el a parajdi vérfürdő történetét egy 67 éves öreg székely, aki maga is az oláhok kegyetlenkedésének súlyosan sebesült áldozata.

— Szeptemberben, — mondotta az öreg székely, — amikor híret vettük, hogy Parajd felé gyün az ellenség és nincs is már nagyon messze, kidobolták a faluban, hogy 17-től 50 évig minden férfi hagyja el Parajdot, mert az oláhok nincsenek messze. Nagy sírás-rívás volt a faluban. Ki szekéren, ki gyalog nyakába vette az egész Parajd népe a nagyvilágot s otthagya egész házatáját, a jószág nagy részét a közeledő ellenség prédájának. Nem ürült ki azonban az egész falu, az öregek közül sokan otthon maradtak, no meg a gyereknépségből. Azt hittük, hogyha mindenünket odaadjuk jószántunkból az ellenségnek, az életünket legalább meghagyja.

— Rettegve vártuk az ellenséget, aki nem sokáig váratott magára. Egy nap sem telt bele, a Bucsinon át beözönlött Parajdra a vad orsoda. Nagy ordítással özönlöttek be Parajdba és rombolva, zúzva, káromkodva törték be minden házba. Ettől kezdve valóságos végítélet napok szakadtak ránk. Ahól csak teremtett élőlélekkel találkoztak, mivelhogy a nyelvükön egyikünk sem értett, a puskatúságot verték agyba-főbe, ahol csak értek mindenkit, a kis gyermekeket épúgy, mint az asszonyokat, öreg embereket. Minden ok nélkül ökölrel csaptak az oláh katonák az arcunkba. Szállásainkról kihajigáltak minden butort s az udvarokon néhányva porrá zúzták. Zokszó, köny nést kellett végig néznünk a rettenetes pusztulást. A faluban maradtak egyrészt — a férfiakat összerogdosták és mint a csordát, ostorral, botokkal elhajították valahová, máig sem tudom, hogy hová. Szeket többé nem láttuk viszont.

— Mi, — akiket otthon hagytak — alázatosan türtük garázdálkodásaikat, amelynek nem volt határa. Csendesen, befelé sirdogáltunk és Istenhez fohászkodtunk, hogy vegye le rólunk a keresztet. Reménykedtünk, hogy majd csak eljön a felszabadulás napja.

— El is érkezett. A múlt héten már csütörtökön közelről hallottuk az ágyudörgést és a fegyverzajt. Az oláhok ekkor még jobban nekivadáltak. A házainkból nem mertünk kihozni. A mozgólódásukból és a vad rohanásokból mertük következtetni, hogy a miénk nincsenek messze. Pénteken délelőtt azután kezdetet vette a pokol.

— Az oláh katonák vadállatok módjára rohantak meg az otthonmaradt szerencsétleneket. Jajgatás, alkoltás, gyermekek sívalkodása, asszonyok jajveszékése hallatszott mindenütt. Háztól-házra jártak a banditák, fosztogattak, raboltak, szorongra hányták a gyenge védtelen teremteket.

— En az udvaromon sepergettem éppen, mikor egy fekete sapkás, horihorgas katona rohant rám. A pisztolyt rám szegezte, úgy gyűtt nekem. A két karomat összekulcsolva könyörögtem neki:

— Ne bántson, ne lőjön rám, az isten is megfizeti.

— Ekkor a másik kezében levő puska-agyával, teljes erőből rásújt a karomra, amely kettétörve úgy lehullott, mint egy halott. Abban a percben belém is lőtt az embertelen bestia. Irtózatos fájdalmat éreztem a combomban és összeestem. Ott feküdtem a tornác mellett félholtan, félig eszméletlenül, nyögve, jajgatva. Az átvonuló oláhok közül sokan bejöttek az udvarba, akiket kértem, hogy egy pohár vizet adjanak. Dehogy is adtak, e helyett inkább egyet-egyét rugtak rajtam. Végre szombaton odajött két katona, durván megragadott s mintegy darab fát odavágtak egy szekérbe. Még meg fogták átlőtt lábamat és ahogy csak tudták, húzták kifelé. Elvittek a felső falu végéig, ahol egy házba behánytak s ott hagytak. Vasárnapig feküdtem ott, a sebem és a szomszágom iszonyu kínjai között. Végre vasárnap magyar honvédek akadtak reám, akik elvittek a kötözőhelyre, ahol sebeimet bekötötték s azután páncélvonaton elszállítottak.

LEGUJABB.

Erkezett reggel 3 órakor.

Genf. A francia sajtó élén a Temps-al éles hangon bírálja a német birodalmi gyűlés eseményeit. Különösen Scheidemann beszédével kapcsolatban hangoztatják, hogy hasztalan kínálná fel ma Németország a meghódított területek kiürítését, nem bizhatnának a szándék komolyságában. Németország célja elragadni mindazt, amit lehet s éppen ezért csak cselvetés lenne a kiürítés. Hogyha a statusquot felkinálnák, ez annak a bizonyítéka lenne, hogy a célt, amelynek érdekében rablóhadjárataikat megindították, nem érhetik el. Ezért beszélhetnek a német képviselők, sőt a kancellár is, amit akarnak, jól tudják. — mondja a

Temps — hogy a támadást később ujult erővel indítanak meg.

Karlsruhe. Svájci lapoknak jelentik Párisból: Athénnek katonai megszállása a valóság-
nak nem felel meg, mert csupán az entente követségek biztonságának megvédésére, erősebb angol-francia csapatokat szállítottak átmenetileg Athénbe.

Stockholm. Pétervárra szerb katonai küldöttség érkezett, amelynek élén Jurisics, a harmadik szerb hadsereg parancsnoka és Osztrojevics udvari marsal allanak. A küldöttség tisztelgett a cárnál s a szerb udvar, valamint a nép nevében köszönetet mondott az orosz segítségért, s egyben átnyújtotta a cárnak a legmagasabb szerb hadi rendjelet. Az orosz főparancsnokok számára szintén vitt rendjeleket a küldöttség.

Luganó. Néhány nappal ezelőtt egy angol hadinajó torpedólovást kapott a Földközi tengeren. A súlyosan megsérült hajót a nápolyi kikötőbe vontatták.

Miért bukott meg Illiescu tábornok.

— Távirati tudósítás. —

Zürich. Néhány nappal a román hadüzenet előtt a bukaresti lapok hasábos cikkeiben zengtek Illiescu tábornok díszétét, aki akkor még a hadügyminiszterium államtitkára és mint ilyen Bratianu jobbkeze volt. A miniszterelnök öt szemelte ki háborúesetűre vezérkari főnökké. Minthogy azonban a román katonai körök nem igen voltak elragadtatva Illiescu generálistól, Bratianu meghagyta lapjainak, hogy a tábornokról mentül több jót írjanak.

Igy a többi közt a következőket írták: 1913-ban, mikor Románia megüzente a bolgároknak a háborút, Illiescu egyike volt azoknak a keveseknek, akik nem örültek ennek. Barátai előtt ki is jelentette, hogy Románia teljes hadi készletéhez még sok minden hiányzik, de aminek meg kell lennie, azért meg lesz.

Illiescunak igaza volt, a bolgár háború bebizonyította, hogy Románia nem volt felkészülve, ha bár nem is kellett rendes háborút viselnie, 1913-tól 1916-ig Illiescu tábornok rengeteget dolgozott. Románia negyven gyalogezredének mindegyikét egy-egy új zászlóaljjal szaporította, öt új tábori és hat új nehéz tüzezredet állított fel. Egyre több magángyárat szerzett a municiógyártás céljaira. Két lovas-hadosztály alapját is ő vetette meg, ezek lovagló tüzezséggel is el vannak látva, amelyek ágyú Illiescu találmánya alapján készültek. A reformok egész sorát vezette be a román hadseregbe, melyből ő csinált olyan tényezőt, melyre háborúba teljes biztonsággal lehet számítani. Ezért óhajta Románia minden polgára, hogy az esetleges háborút a vezérkari főnök felelősségteljes állásában Illiescu tábornok, „a modern román tüzezség atyja” vezesse.

Igy írt a román sajtó Illiescúról néhány nappal a hadüzenet előtt. Aztán kitört a háború, a miniszterelnök öccse Bratianu Vintilla hadügyminiszter, Illiescu pedig vezérkari főnök lett.

A dobrodrzsi és erdélyi vereségek után azonban a román katonai körökből éles hangok emelkedtek Illiescu ellen; belátták, hogy Románia erre a háborúra ép oly kevésbé volt felkészülve, mint az 1913-ikira, belátták, hogy a román hadsereg nem lett olyan modern haderővé, amelyre a háborúban teljes biztonsággal lehet számítani. Minden bizalom, amelyet Illiescu tábornokba vetettek, teljesen elenyészett s a „geniális” tábornokot rontos megdízatással Szentpétervárra küldték.

Tűz a sertéshizlalda malmában.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma este valamivel fél hét óra után az Aradi sertés hizlalda telepén, a malomban tűz ütött ki. A Széchenyi gőzmalom és a Benoid gyár után most ezt a malmot szemelte ki magának a végzet. Egyszer már, körülbelül egy év előtt, a sertéshizlalda malma teljesen leégett. A malmot csak azelőtt kevéssel építették fel és pár hónappal azelőtt adták át az üzemnek s egész új volt az épület, amikor a lángok martaléka lett. Már akkor is háború volt. A tüzeset után kevéssel felépítették az új malmot, a mostanait, melynek ma szerencsére csak egy része, az épület hátszárnya égett le.

A tűz háromnegyed hét óra előtt ütött ki a malomépület baloldali, a tetőzetén. Nyomozás értesítették a dologról a tűzvédeget, mely Sztrakovics Mihály tűzoltókapitány vezetésével teljes felszereléssel csakhamar megjelent a tűznél. A rendőrség részéről először Beregi Sándor dr. ügyvédnek rendőrfőkapitányt küldött ki Kőrösy detektívvel a tűzhez.

A sertéshizlalda malma épülete három részből áll. A jobboldali rész a nagy malom, mely a hátszárnyaknak dolgozik. Az épület közepén van a daráló, és a baloldalon van az úgynevezett vámmalom, mely a körmőcsigánok által hajtott. Ezt pusztította el a mai tűz. A hajtató második emeletén van a malom poratója. Ez mindjárt a vámmalom mellett van. Fél ötöt ki a tűz, mely valószínűleg a porató egyik gépének tengelyétől keletkezett hőfúvás következtében. Mindjárt a felett a gép felett a tetőzetén ütött ki először a láng, mely bal felé terjedt és hamarosan előtört a vámmalom egész tetőzetét. Mivel a tűzoltóság ideérkezett, már az egész vámmalom hatalmas lángokban állt.

A tűz az utószarv végéig előtört órára. Vámos Antal, a sertéshizlalda igazgatójának szakácsnéje Kovács Ferencné az igazgatói lakosztály épületének konyhája előtt ült s ő látta meg először a nagy lángnyelveket. Rögtön hírközlő az adhart, az igazgatóért menekült és a munkások először is a malom földszinti helyiségekben lévő busát és kistét kimenték kibordítani. A közelben egy nagyobb katonai kiemelés van, mely teher autokon szettelt ki a tűzhez. A katonák aztán pár perc alatt kiemelésbe helyezték a malom épületben lévő összes gabonaműveket s azután soréven hozzállták a mentés munkálataihoz. A tűzoltóság igazán szép munkát végzett s csakis ennek a munkának köszönhető, hogy a malom másik oldalára nem terjedhetett át a tűz, sőt sikerült a tüzet annyira lokalizálni, hogy a darálóban sem okozott semmi kárt. Hozzájárult ehhez az is, hogy a vámmalom és a daráló között vastag tűzfal van és az is, hogy a tűzoltóság motorfeleszkedője kivételesen nagyzeretben működött. Hatalmas vízugarak ömlöttek a lángtengerben lévő épületekre és egy órai munka után, már csak kisebb szarvánok égtek. Kétféle órára a tűzoltóság már elhagyta a telepet. A vámmalom épületéből csakis a fő falak maradtak meg.

Hogy a tűz hogyan keletkezett, azt még nem sikerült teljes bizonyossággal megállapítani. Mint fentebb említettük, valószínű, hogy hőfúvás következtében. A nyomozás azonnal megindult, de eddig semmi pozitívumot nem lehetett megállapítani. A malomban nagyon kevés munkás dolgozik. Ebben a vámmalomban mindössze öt-hat ember van elfoglalva s este nyolc óráig örölnek. Szomorú János főmolaár hat óra tájban körüljárta a malom helyiségeit,

de ekkor még nyoma sem volt a közelgő veszedelemnek. Akkor, amikor a tűz kiütött, itta második emeleten nem dolgozott senki. Lent a földszinten voltak a munkások s ezeken kívül senki sem járt a malom helyiségekben. Idegennek különben is tilos volt oda a beemenet. A hizlalda telepén két orosz fogoly is dolgozik, de ezek lent vannak a sertésaknál s egész nap nem jártak, még csak a malom közelében sem. Az oroszok különben német oroszok és a hizlalda igazgatója szerint a gyarmatok még csak annyira sem férhet hozzájuk.

Az Aradi Közlöny munkatársa beszélgetett Vámos Antal igazgatóval, aki a kára valószínűleg pontos becslést még nem tudott mondani, hozzávetőleg nyolcvan-száz ezer korona lehet a tényleg kára. Liszt és buza csak nagyon kevés pusztult el. Mindössze hatvan nyolcvan méter lent és gabona volt a malomban, de ezt megintem mind sikerült megmenteni.

A rendőrség ma reggel tartja a tűzvizsgálatot, mely valószínűleg pontosabban fogja megállapítani a tűz okát. A rendőrség azonban tekintettel a vámgát elcsúszására, folytatja a nyomozást, hogy nem-e kistétrel van szó, vagy, hogy nem lehet-e valaki vétkes szerkesztő a tűz miatt.

HIREK LEGUJABB.

Reggel 4 órakor érkezett.

Reggeli. A Secolo Párisból jelenti: Franciaország és Anglia elismerték Vaszilovnak ideiglenes kormányát. A többi események még nem.

Reggeli. A Züricher Zeitung Amerikából érkezett jelentése szerint Wilson környezetéből az írják, hogy az elnök Gerarddal folytatott tárgyalásai után letett arról a tervéről, hogy Németországnak legutóbbi megtorpedezésök ügyében jegyzéket intésson. Az elnök egyelőre várakozó álláspontba helyezkedik.

Bécs. Tisza István gróf miniszterelnök Rosenfeld, Burianmal közösen Tisza és Harkany miniszterekkel együtt az osztrák szakminiszterekkel és szakelőadókkal tárgyaltak a kiegyezési kérdésekről és kölcsönkölcsönös kapcsolatok kereskedelmi ügyekről.

Athén. (Reuter). Hivatalos körökben immár nagy élénkség uralkodik. Guillemain francia követ tárgyalásokat folytatott a miniszterelnökkel és a külügyminiszterrel. A miniszterelnök a tárgyalásokról nem hajlandó nyilatkozni s csak annyit közölt, hogy azok igen barátságos mederben folytak s megvetették a további tárgyalások alapját. Guillemainnal való tárgyalás után a miniszterelnök kihallgatáson jelent meg a királynál. Ugy hiszik, hogy ez alkalommal megvitatták a vasutak és a rendőrség ellenőrzésének kérdéseit.

Athénből jelentik, hogy az entente hatalmaknak a görög fővárosban időző képviselői újabb utasítást kaptak, hogy ajánlják újlag, hogy Görögország hagyjon fel semlegességével.

Basel. Párisból jelentik: A színes csapatokat a frontról elviszik. Egy részüket Szalonikibe, más részüket Egyiptomba szállítják.

Genf. A francia szenátus hadügyi bizottsága Clemenceau beszéde után elvetette a kormánynak azt a javaslatát, hogy a tizenhat évesek katonai kiképzést nyerjenek.

Berlin. A Vossische Zeitungnak jelentik Washingtonból: A tengerészeti kormány pályázatot irt ki négy nagy csatahajó, négy páncélos cirkáló, husz torpedóromboló és harminc tenger-alattjáró szállítására.

Az Aradi Közlöny táviratai.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Jelentettük már, hogy az Aradi Közlöny kiadóhivatala, hogy megkönnyítse az hirdetések feladását és az apróhirdetések levelezéseket, egy igen praktikus intézkedéssel igyekszik a közönség kényelmére tenni. A kiadóhivatalnak bejárójánál ugyanis levélszekrényt helyezett el, amelybe az apróhirdetést feladó bedobhatja egy borítékba tett szöveget és a hirdetésért járt és helyegben került díjat és ezáltal a személyes érintkezés szükségtelemmé válik. Ugyanakkor ebbe a levélszekrénybe dobhatják bele azok, akik az apróhirdetésben kért választ akarják megadni, vagy pedig levelezésüket akarják lebonyolítani. A kiadóhivatal naponta ötször veszi ki a leveleket, úgy, hogy a gyors és pontos elintézés feltétlenül biztosított van.

Ezzel az újítással kapcsolatban, a levélszekrény mellett minden reggel kifüggesztésre kerül az Aradi Közlöny távirati-táblája is, amely a fontosabb hadiseeményekről számol be.

Pénteken, a heti piac napján függesztettük ki először az „Aradi Közlöny” hirdásait a nap fontosabb eseményeiről. Hetivásár lévén, a város még forgalmasabb és élénkebb volt, mint máskor. Különösen a vidékről berándulók álltak körül nagy kíváncsisággal a jelentést és érthető érdeklődéssel olvasták a szenzációs szöveget. A plakát állandóan nagyszámú közönsége között képviselve volt majdnem minden nemzetiség, de különösen — mint e sorok írója megjegyezte — sok volt a román, akik közül akadott olyan, aki a tudósítás tartalmát nem tudván elolvasni, a szomszédja által lefordíttatta magának és megleléssel vette tudomásul a kedvező híreket.

— Hát maga örül annak, hogy az oláho-kat kiverik Erdélyből? — kérdezte az illető a pécskai atyafitól.

— Persze. Sokkal jobb a sorsom most — még a nagy drágaságban is — mint lenne, ha Erdélyben a román király parancsolna. Akkor alattvaló lennék, most az vagyok!

Most egy német katona áll meg a tábla előtt és ő is átfordíttatta a magyar szöveget. Látszik az arcon, hogy az eredmény jó hatással van rá s csak annyit jegyez meg — miután megköszöni a felvilágosítást: — „In Serbien war es auch so.“

— Tisza István gróf Bécsben. Bécsből táviratozták hogy Tisza István gróf miniszterelnök ma reggel odaérkezett és a bankgassei Magyar Házban szállt meg.

— Segítsük a menekülteket. Az erdélyi menekültek részére újabban a következő adományok érkeztek Kintzig János főispán hivatalába: Hollor Odon 20, Romai Károly 20, Pál Gyula 20, Weinberger Kálmán 20, Róna Jenő 10, Harcegh Ferenc 10, Blau Lipót 5, Imre és József 5, Szilberecz Béla 20 korona.

— Kintzig Dénes temetése. Igazi hőshöz méltó katonai pompával temették el ma délután három órakor a felső temetőben Kintzig Dénest. Mely részvétel és igaz megilletődéssel vette körül a fiatal hős koporsóját, az ismerősök és jó barátok serege, amidőn is temetésén a város legelőkelőbb közönsége jelent meg, melynek sorában ott voltak Basch Ferenc altábornagy, Fábry Sándor acev, vezérigazgató, Kerserany és Negrea alezredek, Pauer huszárszázados, Grün-Nándor rendőrfőkapitány, Angel István főjegyző, Joó Béla árvaszéki elnök, a katonai hatóságok tiszti küldöttségei és még igen sokan. A gyászoló család szintén nagy számban jelent meg, s ott volt sorakban Kintzig János, Arad város főispánja is. A koporsót Monay Ferenc plébános szentelte be papi segédlettel, s azután a katona zenekar hangjai és disztűz közepett helyezték el a családi sírboltban örök pihenőre Kintzig Dénest.

LEGUJABB.

Érkezett reggel fél 5 órakor.

Filipescu meghalt.

Genf. A párisi lapoknak jelentik Bukarestből: Filipescu Nicola egy heil be-tegeskedés után meghalt.

Luganó. Az olasz lapok jelentése szerint Filipescu meghalt.

Filipescu, volt oláh hadügyminiszter, a háboruspárt feje, az egyetlen volt talán egész Romániában, aki meggyőződésből vallotta, hogy hazájának Oroszország mellett a helye. Ő alapította a ruszofil pártot.

Stockholm. A román stratégiailag fontos vasutvonalakat orosz kezelésbe adták át. A pétervári lapok azt jelentik, hogy román körökben nagy az izgalom Bukarest sorsa miatt. A főváros körzetében nagy esapatösszevonások történnek Averescu parancsnoksággal. Lázasan dolgoznak Bukarest újabb megerősítésén.

Stockholm. Ploest és Kimpolungot kiürítették, az irattárcákat Galacba vitték el. A polgári hatóságokat eltávolították, csupán a katonai hatóságok maradtak vissza. Az egész román hadsereg átcsoportosítása gyors tempóban folyik.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: A bolgár hivatalos jelentés szerint: Macedóniai kiegészítő jelentések szerint az ellenségnek a Bitolia-Lerine vasut mindkét oldalán intézett

támadásait a franciák rendkívül nagy veszteségeivel verték vissza. Egyetlen zászlóaljunk frontján 485 holttestet temettünk, közöttük 4 tisztet. A legutóbbi két napon 14-én és 15-én a franciák hallatlan erőfeszítéseket tettek, hogy Cserna-menti frontunkat Brod-Skotsivir falvak között benyomják, de minden erőfeszítésük hiábavaló. A 16-ára virradó éjjel a szerbek intéztek nyolc egymást követő rendkívül elkeseredett támadást ugyanezen szakasz ellen, de őket is nagy veszteségek mellett visszavetettük. Gyalogságunk az árkok drótakadályáig engedte az ellenséget és tántoríthatatlanul utasította vissza mind a nyolc támadást, majd elletámadásokkal az eredeti állásokba vetette vissza a szerbeket. Aknavetőt és gépfegyvert zsákmányoltunk. A Moglenica hárévonalon élénk tűzérési tevékenység. Ellenséges gyalogságnak Grunistetől északra intézett gengébb előretörését tüzelésünk feltartóztatta. Vardartól nyugatra, keletre a Doiran-tóig gyenge ágyutüz. Ellenséges repülőgépek hatás nélkül vetettek bombát a demirkapui pályaudvarra, Belasica Planina tövében a kölesönös ágyuharc javunkra dönt el. Őrjárat-összeesapás Bursuk falunál. A Struma hárévonalon harcok felderítő osztagok között. Helyenként ágyuzás. Az Égei tenger partvidékén nyugalom. Lelőttünk egy ellenséges vizirepülőgépet, amelyet azután tűzérésünk elpusztított. A romániai hárévonalon nincs változás. A nap nyugodtan telt el.

— **Kopár Ferenc temetése.** Fővárosi tudósítónk jelenti: Vasárnap délelőtt temették el a Kerepesi-úti temetőben, nagy részvét mellett, Kintzig Kopár Ferencet, az Aradi Közlöny volt segéd-szerkesztőjét. A temetésen megjelent az aradi újságírók küldöttsége is, melynek nevében Lippai Dezső helyezett rövid beszéd kíséretében koszorút a koporsóra.

— **Menekülteket keresnek.** Nagy Géza keresi szüleit, Nagy Károly és családját, kik az első menekült vonattal mentek. Ertesítést kér Köhn Kristóf címen Ószentannára. Schwartz Etelka (Zalaegerszeg, Tompa-utca 1.) keresi Schefer Lipót petrozsényi menekültet.

— **Adományok.** Färber Lajos Kintzig Dénes koporsójára szánt koszoru megváltás címen a vak katonáknak 50 kor-t, Merkler Vilmosné (Borosjenő) az Aradi Vörös Kereszt Egyesület részére 12 kor-t Farkas János (Nagykamrás) sebesült katonáknak 6 kor-t juttatott el lapunk útján.

— **Halálozás.** Mélységes gyász és szomorúság érte Dálnoki-Nagy Lajos dr.-t, Aradvármegye kiváló alispánját, aki pár nappal ezelőtt édes anyját, özv. Dálnoki-Nagy Gábornét vesztette el. Hosszas szenvedés után Miskolcon hunyt el a matróna, aki típusa volt a régi magyar urasszonyoknak, s aki Miskolc város társasági életében mindig jelentős és nagy szerepet vitt. Kiterjedt, előkelő rokonság gyászolja az elhunyt urasszonyt, akinek temetése általános részvét mellett vasárnap ment végbe Miskolcon, ahová alispánunk is elutazott. A gyászbeszéd alkalmából Aradvármegye és Arad város társadalma kereste fel igaz részvétével Dálnoki-Nagy Lajos dr. alispánt.

— **Ertesítés.** Weisz Hugó jöhrnevű aradi fényképész néhány napra haza érkezett, műtermének vezetését személyesen átvette. Kéri a n. é. közönséget, hogy ezen idő alatt felvételeket lehetőleg, idejének beosztására való tekintettel, előjegyzés szerint eszközöljék, naponta 9—12, 2—6 órák között. Telefon 211.

— **Nagy kabaré-estély az erdélyi menekültek javára.** Arad legkitünőbb műkedvelőiből álló társaság e hó 21-én, szombaton este 8 órakor a kulturpalotában, az erdélyi menekültek javára nagyszabású kabaré-estélyt rendez. Jegyek már előre válthatók 1, 2 és 3 korona árban ifj. Klein Mór könyvkereskedésében és az előadás előtt a pénztárnál.

— **Árdrágításért elítélt aradi szállító.** Hetekkel ezelőtt Vittenberg Lipót hunyadmegyei menekült feljelentést tett a rendőrségen Klein Sándor aradi szállító ellen, — azért, mert ez podgyászt a vasuti állomásról a városba szállította és ezért a munkájáért 30 koronát követelt. A rendőrségen árdrágítás címen Klein ellen megindították az eljárást és Grumáz László dr. rendőrkapitány, az aradi rendőrbírósa vezetője, ma tárgyalta az ügyet. A rendőrkapitány előzőleg meghallgatta az ipar és kereskedelmi kamara véleménye, mely szerint Klein Sándornak legfeljebb 10 koronát lett volna szabad kérni a podgyások beszállításáért. Miután az árdrágítás beigazolódott, Grumáz László dr. árdrágítás címen 10 napi elzárásra és 200 koronára ítélte a szállítót, aki az ítéletet megfeleltette.

— **A menekülteknek.** Capdebó Géza tábornok ravatalára szánt koszoru megváltásaként Kabdebó István (Talpas) 100 koronát adományozott az aradmegyei rokkant katonák, hadiözvegyek és árvák alapja javára, Körtyélyessy Miklós Talpas pedig ugyanezen a címen 40 koronát, Holländer Samu (Csermő) 200 koronát adományozott Aradvármegye főispánja útján a menekülteknek.

— **Pályázati hirdetés.** Az aradi izraelita kiházasító egyesület pályázatot hirdet megb. Goldschmidt Mihály és neje alapítvány 400 koronás és Köhn S. N. alapítvány 300 koronás kiházasítási-hozományára. Pályázatot hirdet továbbá az egyesület kobeleiben létesített egyéb alapok kamataiból szétosztásra kerülő kiházasítási hozományokra. Pályázhatnak mindazon

szegény sorsu izraelita leányok, kik erre vonatkozó kérvényüket kellőleg felszerelve legkésőbb december 15-ig Köhn S. N. elnöknel (Batthyány-utca 30.) benyújtják. Az elnökség. 5431

— **A hölgyközönség figyelmébe ajánlom** dr. választéku kosztümszövet-raktáramat: Varga Kálmán női szabó, Arad, Deák Ferenc-utca 39. I. emelet. 4958

Oláh proklamáció Brassóban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Még mindig csak kerülő uton érkező jelentések nyomán tudhatunk meg egyet-mást arról, hogy viselkedtek az oláhok rövid brassói uralmuk alatt. A mi jelentés, tudósítás érkezik azonban, ha sok tekintetben hiányos is, de azért minden esetre érdekes képét festik az idegen uralom alatt nyögő Brassónak, vagy amint az oláhok nevezik, Brassovnak.

Kerülő uton jutott hozzánk annak az oláh proklamációnak a szövege, amelyet oláh, német, magyar nyelven adtak ki Brassóban s amely az oláh intézkedéseket, rendelkezéseket adja tudtára a brassóiaknak.

SPRE STIRE!

Hirdetmény!

Adott utasítás folytán tudomására hozzuk Brassó város közönségének a román hadsereg parancsnokságának következő szigorú parancsait:

Mai nappal, azaz 1916. évi augusztus hó 16-ik (illetve 29-edik) napjával elmozdítottak Brassó város összes községi és rendőri hivatalnokok, mivel a város Románia birtokába került.

2. A régi közigazgatás összes tisztviselői kötelesek 5 és fél óráig a polgármesteri hivatal helyiségében megjelenni és ottan magukat önkényt megadni, ellenkező esetben fel lesznek keresve, letartóztatva és rögtön agyon lövve.

3. Polgármesternek dr. George Băulescu ur nevezetik ki azon utasítással, hogy csak román községi tanácsosokat jelölhet ki magának.

4. Ugyancsak a katonai parancsnok ur részéről és a polgármester indítványára lett dr. Nicola E. Vecerdea ur városi rendőrkapitánynak kinevezve.

5. A városnak alsó közegeit és rendőri tisztviselői a polgármester, illetve a rendőrkapitány indítványára fognak kineveztetni — mindezek csak románok lehetnek és 9 kinevezés a katonai parancsnokság jóváhagyásától tétetik függővé.

6. Brassó városnak 12 legtekintélyesebb román polgára, valamint az összes helyi egyházközsegek előljárói arra köteleztettek, miszerint alulírt napon délután 5 órakor a polgármesteri hivatal helyiségében jelenjenek meg és ottan 40 tekintélyes magyar és (szász német) polgárnak névjegyzékét mutassák be azon célból, hogy ezek mint tuzok álljanak a katonai parancsnokság rendelkezésére. Ezen tuzok azonnal Derestye községbe fognak szállíttatni és ottan a további intézkedéseket bevárni miért is arra köteleztettek ez utóbbiak, miszerint magukkal hozzák a szükséges ruhákat, meg fehérneműt, máskülönben hosszabb időre terjedő élelmezés megízetésére szükséges pénzt.

7. A rendőrkapitány a következő intézkedéseket hozza közönségére: a) További rendelkezésig nem szabad senkinek a városból távozni.

b) Este 7 és fél órától kezdve szigorúan van megtiltva minden férfinak az utcákon való kijárási és a katonai parancsnokság részéről ellenjegyzett igazolvánnyal. Ugyisint tilos az utcán háromnál több személynek csoportosulni.

c) A nyilvános helyiségek csak este 7 és fél óráig maradhatnak nyitva. Minden boltnak nyitva kell lennie és az árukat forgalomba bocsájtani, ellenkező esetben erőszakkal fog kinyitítani és bennük talált áruk elfognak koboztatni.

d) Az össze magánházaknak kivilágítva kell lenniük az egész éjjel mialatt a függő

KURZER BERTALAN

végzett hécsi orvosi egyetemet és Budapesten vizsgázott fogtechnikus műterme Waitzer J.-n., Minorita-palota, II. em.

Fogat huz, plombál. Készít egyes fogat ép ugy, mint egész fogsorokat, arany koronákat és arany hidakat.

nyok felhuzva maradnak. Kivételt képeznek az tiresen elhagyott házak, amely katonai házkutatásnak lesznek alávetve.

e) Csütörtök déli 12 óráig mindennemű tűz és ütőfegyver, revolver, nemkülönbön mindennemű katonai felszerelés korlátlanul a rendőrségnek adandó át. Az egyének, akiknél ezen határidő lejártá után is fognak ilyenemű fegyverek találatni, rögtön fognak agyonlővetni. A térparancsnokság lefogja foglaltatni és tovább szállíttatni a postánál, hatóságoknál és katonai parancsnokságoknál található összes leveleket és pénzeket.

f) A rendőrség gondoskodni fog, miszerint csütörtök reggel 8 óráig husz teljesen felszerelt és lovakkal befogott kocsit a katonai parancsnokság rendelkezésére álljon.

g) Továbbára 10.000 konyér és 50 darab vágó marha fog a katonai parancsnokság rendelkezésére boesáttatni.

8. A hatóságok arra köteleztetnek, hogy a magyar állami emblémákat és a király arcképeit eltávolítsák és arról gondoskodni, mindenütt csak román állami emblémákat és a román király arcképével helyettesítsenek.

A hivatalos nyelv a román.

SPORT.

+ Botrány a sporttéren. Csunya botrány játszódott le vasárnap délután az aradi sport téren, ahol az AMTE és az ATE football csapata tartotta mérkőzését. Az ATE kiváló csapatát, amely nobilisan respektálta a játék szabályait, a vezető bíró gyengesége és a rendezőség nemtörődomsége következtében oly erőszakos és példátlan módon inzultálták az AMTE játékosai, hogy a közönség a legnagyobb felháborodásának adott hangos kifejezést. A végeredmény épen ennek a következtében 3 : 1 volt a bíró és az AMTE javára.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

= Fát vásárol a város. Scheffer Odön szászsebesi fakereskedő-cég 1200 waggon elsőrendű és kitűnő minőségű fát ajánlott megvételre a városnak. A „gazdasági-szék” pár hét-

tel ezeltől szakértőket küldött ki a fa megtekintése céljából a szakértők jelentésükben a fát megvételre ajánlották. A város gazdasági széke Lócs Rezső helyettes-polgármester elnöklété alatt mai ülésében foglalkozott ezzel a kérdéssel, úgy határozott, hogy az 1200 waggon fát a tanácsnak megvételre javasolja.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1916. október 17-én kedden:

C):Bérlet.

C):Bérlet.

3 a kislány.

Operette 3 felvonásban.

Kezdete 8 órakor.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

NYILTTÉR.

(Az ezen rovat alatt közöltékekért nem vállalunk felelősséget.)

Rézgálic,

előnyös árban beszerezhető az Allalékos Bank és Takarékpénztár R.-T. Aranytárgyműves és ékszerkészítő részlegénél.

Övös.

Arról győződünk meg, hogy az általunk forgalomba hozott svéd ecetsav eredeti üvegeket az utóbbi napokban egy lelketlen ügynök az üzletekben összevásárolja és azokban silány, értéktelen ecetet tölt, ólomzárral is ellátja és mint eredeti svéd árut nevünkben más néven eladja.

Felbivjuk a t. vevőközönség b. figyelmét ezen körülményre. Ha ecetsavat vásárol, ügyeljen az eredeti üveg svéd ólomzár épségére.

Beck Testvérek, export-import Arad, Teleky-utca 15.

Keresünk

női divatszakmában jártas fiatal

segédet,

ugyszintén egy ügyes

kifutó fiút.

Rosenblüh H. és társa.

Azonnali belépésre

keresek:

egy fűszer- és egy

vzakereskedő

segédet.

Messzer Lipót,

Kisjenő.

A 156. legforgalmasabb helyen

Állami út 1. szám

keresni egykötésű

üzlethelyiség

szomszéd

Kiadó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadó-hivatalában, Mészai főherceg-ut 22.

HOMONCULUS.

27086—1916.

FOG. MOHR JEANNETTA

vizsg. fogtechnikusnő

aki 20 éven át a legnagyobb világvárosokban, mint Newyork, Berlin és Bécsben a fogászati téren legjobb sikerrel működtem, tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy helyben: **Luther Márton-utca 1. sz. e. II-3x em.** egy a mostani kor igényeinek megfelelő **fogászati műtermet** nyitottam, ahol legújabb berlini és amerikai módszer szerint kezelem betegemet, foghuzás teljes érzéstelenítéssel (fogasztás nélkül) Aranyhidak, aranykoronák, mindennemű kausok fogazatok, szájpadiás nélkül és légkamrával. Arany, ezüst, amalgám, porcelán és cement tömések (plombák), mérsékelt díj-szabás mellett készíttetnek. Becses pártfogását kérve tisztelettel **Mohr Jeannetta, vizsg. fogtechnikusnő.** Rendelő órák: d. e. 8—12-ig, d. s. 2—7-ig. Vidékiek 24 órára belül kielegíttetnek. 1271

Arverési hirdetés.

Arad sz. kir. város közlélmézési bizottsága a tulajdonát képező ökröket, teheneket, üszöket és borjúkat 1916. évi október 20-án d. e. 9 órakor az országos vásártéren nyilvános árverésen eladja.

Az eladás elősúly szerint történik minden levonás nélkül.

A vételár az állatoknak a vágópádon történt lemérése után készpénzben lefizetendő.

Kétféle ár: Az ökrökéél elősúly kilogramja 4 korona 50 fillér, a tehenekéél elősúly kilogramja 3 korona 50 fillér, az üszökéél elősúly kilogramja 3 korona 20 fillér, a borjúknál 3 korona.

Arad, 1916. október 14.

Arad sz. kir. város közlélmézési bizottsága.

HARCTÉREN KÜZDŐ SZERETETTEINKNEK küldjünk MODIANO-CLUBSPECIALITÉ HÜVELYLYEL

készített CIGARETTAKAT, hogy lássák, hogy nekik mindenből a LEGDRAGABBAT, tehát a LEG-JOBBAT is választjuk! (egy doboz 70 fillér.) — 1 könyvecske szórni való papír (70 lap) ára 12 fillér.

ECETSAV

Garantált 66% vegyileg tiszta, étkezési célokra prima svéd áru 800 grammos üvegekben 25 üveg ládánként, próba üveg 800 grammos, mely megfelel 25 liter kellemes ízű asztali ecet készítéséhez, küld utánvét mellett. Szállítási határidő 2—3 nap.

Beck Testvérek

Arad, Teleky-utca 15. szám. Saját ház. 5071

Arverési hirdetmény.

Alulírott zárgondnok ezeneközözhírré teszem, hogy a kezelésem alatt álló és a nagyvárjasi 95. számú tkjkyben A. I. alatt felvett Szederhát község határában fekvő mintegy 126 katasztrális hold területű ingatlant a folyó gazdasági évre a Szederhát községben 1916. évi október hó 22-én délelőtt 10 órakor az iskolaépületben megtartandó árverésen a legtöbbet ígérőnek haszonbérbe adni fogom.

Kikiáltási ár 2400 korona, melyen alul az ingatlan haszonbérbe nem adható. Közelebbi feltételek nálam megtekinthetők.

Szederhát, 1916. október hó 15.

Molnár Mátyás,
zárgondnok.

5411

Földmives iskolát végzett

róm. kath., nős, családostól egyén, magyar és román nyelvet bírja, hosszú gyakorlattal, melyről bizonyítványal tanuskodnak nagy uradalomból, ispáni, gazdai állást, 1000—1500 holdas gazdaság önálló vezetését elvállalja felelősségre, kaucióképes. Állását rögtön elfoglalhatja. Címét kiadóhivatal továbbítja. 5861

Egy waggon

üres láda

nagy részben trafikos,

eladó

Messzer Lipót

Aisjenő.

Telefon szám 242.

Villamos zseblámpa

elemek.

Volfram égők

kaphatók 4849

Kalmár József

éremnél Arad, Salacz-utca 2. szám.

22153—1916. kh.

Hirdetmény.

Nap-nap után előfordul, hogy az éjjeli órákban cselédiek lesznek a rendőrkapitányi hivatalhoz bekisérve, kik az utcán csavarogva, korcsmákban, kávéházakban, férfiak és katonák társaságában mulatva találhatók.

Miután a városi cselédrendfentartási szabályrendelet 18. §. értelmében este kapuzárás után, vagyis szeptember 29-től április 24-ig 9 órán tul. április 24-től szeptember 29-ig pedig 10 órán tul a szolgálat és közérkölciség szempontjából cselédeknek az utcán tartózkodni tilos s miután a cseléd törvény 30. §-a értelmében a gazda köteles ügyelni arra, hogy cseléde erkölcsös életmódot folytasson, figyelmeztetem a cseléd tartó gazdákat, a legszigorúbban figyeljenek arra, hogy cselédek kapuzárás után éjjelente az utcákon, korcsmákban ne csavarogjanak, mert a csavargáson ért cselédnek, akik helyben illetőséggen nem bírnak, a kiszabott büntetésen kívül Aradról el fognak toloncoltatni, a cseléd tartó gazdák pedig a szabályrendelet értelmében büntetetté fognak.

Kivételt képez az, ha a cseléd színházba vagy mozgófénykép-színházba megy, vagy sürgős ügyben, pld. betegség miatt orvoshoz, vagy valamely sürgős izenet elhozatala vagy elvittele céljából tartózkodik az utcán s e célból a gazdájától írásbeli engedélyvel bír.

Arad, 1916. szeptember hó 20-án.

Greén, főkapitány.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

Kedden és szerdán

„De profundis“ V. tétele:

A BILINCS

Valláserkölcsi probléma 6 részben.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo“ folyadék és „Peppo“ hintőpor segítségével.

Szárít! . . . Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.

Peppo hintőpor „ „ „ 1 kor. — fill.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használata által. Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. Ára használati utasítással 1 korona.

Gyöngyfehér fogakat nyerünk

nyerünk

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájüreget deszinficálja, utólag igen kellemes. Ára egy porcellán-szelencének 80 fillér.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Anatóly-tér 22. sz. (Megyeháza) szemében.

2682/916. tkvi szám.

Utóajánlati**Arverési hirdetmény kivonat.**

Szabó Béla végrehajthatónak Togyer János és Popa Mihály végrehajtható ellen indított végrehajthatási ügyében a telekkönyvi hatóság utóajánlatra az újabb árverést 1758 kor. 90 fillér tőkekövetelés és járulékal behajtása végett a körösbökönyi kir. járásbíró-ság területén levő Kertes községben fekvő s a kertesi 124. sz. telekkönyvben A. I. 1—4. sorsz. 299/b., 398/a., 501/b., 560/a. hrsz. alatti szántónak és rétnak Togyer János nevén álló hányadra 227 kor. 77 fill. kikiáltási árban az u. o. 154. sz. telekkönyvben A. I. 1. sorsz. s 802/a. 1. hrsz. a foglalt Togyer János nevén álló szántónak 608 kor. 17 fill. kikiáltási árban, az u. o. 191. sz. telekkönyvben A. I. sorsz. s 855/a. hrsz. a foglalt Togyer János nevén álló szántónak 42 kor. 28 fill. kikiáltási árban, az u. o. 10. sz. telekkönyvben A. I. 1., 5., 6., 8., sorsz. s 20—21., 249/a., 372., 499., 587. hrsz. a foglalt ház-as beteleknek, szántónak és rétnak Pópa Mihály nevén álló hányadára 662 kor. 78 fill. kikiáltási árban elrendelte. Az árverést 1916. évi november hó 11. napján, d. e. 10 órakor Kertes község házá-nál fogják megtartani.

Az árverés alá kerülő ingatlanok az 1591 K utóajánlati összeg-nél alacsonyabb áron nem adható el. Az árverésnél szándékozók kötelesek bánatpénzzel a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t. c. 42. §-ában meghatározott árfolyammal számított óvadékképes értékpapírosban a kiküldöttnek letenni, hogy a bánatpénznek előlegesen bíról letétben helyezéséről kiállított letéti elismervényt a kiküldöttnek átadni és az árverési feltételeket aláírni. (1881. LX. t. c. 147., 150., 170. §. §. 1908. XL. t. c. 21. §.)

Az, aki az ingatlanért a kikiáltási árnál magasabb ígérést tett, ha többet ígérni senki sem akar, köteles nyomban a kikiáltási ár százaléka szerint megállapított bánatpénzt az általa ígért ár ugyanannyi százalékáig kiegészíteni (1908. XL. t. c. 25. §.)

Körösbökönyi járásbíró-ság, mint telekkönyvi hatóság, 1916. évi szeptember hó 28. napján.

5417 Solymosi s. k., kir. aljb.

Rum—likőr

esszenciák és kompozitók

Kocsikenőcs,

Svédgyufa

„Pörkávékban

Allandó raktár

Szemző Armin

áruügynökségénél, Arad.

Intézmény telefon 592. szám

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítottuk.

Minden szó hirdetési ára 6 fillér. Vastagabb betűkkel 12 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 30 fillér.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket délután 1/2 óráig vesztünk fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

„Magányrak”

levele van a kiadóban. 5414

Édes anyám.

Szerencsésen megérkeztem, lithom semmi baj. Levelemben többet Terezn. 5419

Ellátás.

Hivatalnokas.

vagy iskolás leány teljes ellátást nyerhet azonnal ari családnál. Cím a kiadóhivatalban. 4008

Alkalmazást keres.

Nyugalmasított pénzügyőr,

ki 4 középszályi végzet, magyarul, németül, románul és szerbül beszél, megfelelő állást keres november 1-én. Cím a kiadóban. 5412

Levelezés.

ki gyors- és gépir, kereskedelmi irókában állást keres. Cím a kiadóban. 5430

Fegyverkeres.

perfekt operatív, kancuk- és arany-munkás, állást keres. Cím a kiadóban. 5372

Alkalmazást nyer.

Egy házmester,

ki a vízvezeték kezelésében járatos, november elsejére keresetlik. Széchenyi-utca 1. szám. 5415

Ügyes beltisztogató

100 korona kezdő fizetéssel azonnali belépésre keres, Hanzu drogeria. 5418

Pénztáros kisasszony

csemegé fizetés részére azonnali felvételt Hoffman Ottó cégnél, Szabadság-tér. 5422

Egy tanuló

fizetéssel felvesz Orszáld asztalos, Szent-péter-tér 6. szám. 5375

Ügyes

kiszolgáló kisasszony, ki magyar és németül beszél, óras- és ékszerész üzletbe felvételt. Cím a kiadóban. 5387

Béres és rövidóra munkában

járatos kiszolgáló kisasszony felvételt Kilyényi és Strasser cégnél, Arad. 5398

Asztalos segéd,

vagy famunkás keresetlik láda készítésre. Andrénki pezgőgyár, Arad. 5406

Nyomdász-tanulóknak

felvételt két fű, kik a 14. évet betöltötték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Üzletek.

Vidékre keresek

keresztény korcsmáros. Ugyanott szatócs üzlet is folytatható. Cím a kiadóban. 5420

Andrássy-tér 8.

számu házban egy kisebb üzlethelyiség azonnalra kiadó. Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában, József főherceg-ut 22. szám.

Ingatlan.

Új, edómentes

3 szobás magánház villany- és vízvezeték bevezetéssel eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 5388

Eladó

Varjassy Lajos-utca 216. számu új ház négy lakással. Bővebbet ugyanott. 5410

Adómentes

emeletes bérház a piac közvetlen közelében eladó. Cím a kiadóban. 5428

Gyógyászat.

Héhs Vasas chinabors.

Suvarén szer vérszegénység, sápkór, szédülés, a vérszegénységből eredő ideg-hajók, étvágytalanság, gyomorbántalmak, láz, általános gyengeség ellen. Páratlan vérképző és vérjavító, biztos óvszer malárius fertőzések- és minden infektióból eredő meg-betegedések ellen úgy felnőtteknek, mint gyermekeknek. Ára 3 kor. Héhs gyógyszerár. Földes gyógyszerár. 12

Lakást keres.

Vasuti hivatalnok

keres butorozott szobát nov. 1-re Cím Nagy Endre, postafók 111. 6500

Kiadó lakás.

Kiadó november 1 ére

Petőfi-utca 10. számu (a színház, gymnasium, városháza közelében) teljesen modern házban egy utcai 5 szobás II. emeleti lakás, felszerelve a legényelmesebb mel-lékkeliségekkel. Bővebbet a házfelügyelő-nél. 544

Andrássy-tér 8 sz.

alatt egy I. emeleti utcai lakás, mely irodának, vagy üzleti célra igen alkalmas, azonnalra kiadó. Bővebbet a házmesternél.

Vétel és eladás.

Divat albumok,

kostüm, blous és gyermekruha, magyar szöveggel, szabásmintával 8 korona, 3 korona 50 fillér és 2 korona árban kaphatók Knieser L. »Minerva« könyvkereskedésében, Dobó-utca 1. 1061

Carbin

legjobb magvédőzer vetéshez. Carbin legelőcsőbb világító anyag raktáron Kevács Soma Társaság Arad. 5392

Teljesen

új cseresznyefelháló jutányos áron eladó. Ugyanott butorított és javítás elfogadtatik. Kálmán János-u. 5. 5377

Vadászfegyver

2 csövű és 1 golyós fegyver, felszereléssel eladó. Florián-u. 11., földszint. 5376

Körm Márton

Szt. Pál-utca 2. Vasz és elad uraságoktól levett ruhákat és használt butorok vétel és eladása. 5386

Használt

gőszalmasajtó, gyártmány megjelölésével magvételre kerestetik. Schill György, Újrad. 5370

Új butorhátol

Butorok a legjobb kivitelben kaphatók, hitelesek egyéneknek kölcsön, és részlet-fizetésre szállítók Garai Károly bel. cég butorüzletében Aradon, Asztalos Sándor-utca 5. sz. 391

Tábori dobozok.

levelező-lapok, levelek és papíruk nagyban és kicsinyben jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papírt kereskedésében (a könyvnyomdájában Arad, Szabadság-tér 1. Telefon 308. 601

Vessék

3 legmagasabb árban uraktól levett férfi ruhát, mindenféle egyenruhát valamint használt butort. Vidékre is megyek. Bieler Izsák, Bozskó-utca 1. 129

Használt beros hordók eladók.

Pankotai pincében 270 Hl. Nagyszalontai pincében 120 Hl. Darabonként 700-800 literig. 1 darab borszivó gép és apró felszerelés. Írtekezni lehet levélleg Elmann Lajos és Társa cég, Nagyszalonta. 5358

Karomlívás ellen

bírócs ezar egyedül kapható Wajdits gyógyszerárban, Ferenc-téri közpórházban szemben. Üvegje 1 kor. 80 fillér, nagy üveg 2 kor. 2722

Egy keveset használt

plüsch boa és karmanlyu eladó. Andrássy-tér 25., IV. lépcső, I. em., 29. a. 8500

Stangellen tenyész kecsa.

süldők, 50 darab 9 hónaposak, eladók. Bővebbet Winter János, Weitzer János-utca 17. 5365

Tözlös-eladás.

Az Acsov. alvácál erdőüzlete megkezdi tűzif termékeknek eladását. Selejtmentes bükkhasább waggontételekben megrendelhető az Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak erdőüzletvezetőségénél, Arad, József főherceg-ut 22., földszint. 4368

Egy alig használt egyenáramu

2 1/2 lóerős motor eladó. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Különféle.

Elveszett

a mikolakai határban egy 1915-ből pej csődör csikó, csilagos hoka, első jobb lába kesely és rajta »N. 6.« bélyegző. Megtaláló keretik Balázs Jánosnak a mikolakai község-háza útján értékre adni. 5416

Amortizálás kölcsön

Földekre és aradi bérházakra kaphatók, Sallós F. Vilmos a nagyszaboni földhitelintézet képviselője által, Arad Karolina-utca 10. 5427

Elvesztett

15-én d. e. egy sötét sárga hasas nőstény kutya „Valdi” névre hallgat. Megtaláló keretik Fodor Aladár, Zsófia-utca 8. átadni, hol jutalomba részesül. 5429

Díványkezelés

3 mtr kelméből is kezdett Fekete Árpád, Teleky-utca 2. 5334

Munkáltatási terület

bérbeadó. Bővebb felvilágosítással szolgál a főhercegi uradalmi erdőhivatal, Honföldön. 5395

A drága vanillist

teljesen pótolja a pompás zamatu Vanillon, egy zacskó ára 10 fillér. Csukrázoknak, vendéglősöknek nélkülözhetetlen. Földes gyógyszerár, Héhs gyógyszerár. 12

Összes légrépék

felszerelési raktára és javító-műhelye Szilacs-utca 3. Telefon 11—11. Légrépék-üzlet. 4701

Szűrmék,

ruhaneműk, szőnyegek megővésére ajánljuk melykeweréseket 40 és 60 filléres csomagokban. Legfinomabb resublimált Naftalin különként 1 kor. 30 fillér. Rovarpör szőrő dobozban 20, bésozdobozban 30 és 60, füvezekben 30 és 60 fillér. Patschul levelet különként 5-50 K. Földes gyógyszerár, Deák Ferenc-utca. Héhs gyógyszerár, Batthyányi-utca. 12

28487—1916. kb.

Hirdetmény.

A földművelésügyi miniszter ad. 4402/III—A. 2. számu rendeletével közölte, hogy a kiűrtett erdőgyrészi vármegyék, valamint azok a vármegyék, melyekben keresettil a kiűrtett területekről származó hasított körmű állatok át-hajtatnak, ragadós szájs- és köröm-fájással fertőzettek lévén, fennforog a veszély, hogy a menekülők állataival ezt a nagy mértékben ragadós betegséget az országban szét hurcolják.

Közhírré teszem és a gazdaközönséget figyelmeztetem, hogy a kiűrtett erdőgyrészi vármegyék-ből elhajtott hasított körmű állatok hajtás közben ki voltak téve a szájs- és köröm-fájással való befertőzésnek, minek folytán szokkal elővigyázatosan kell banni.

A ragadós szájs- és köröm-fájás szét hurcolásának megakadályozása végett az ilyen hasított körmű állatokat más hasított körmű állatoktól legalább 8 napig elkülönítve kell tartani s ezen idő alatt

azokat más hasított körmű állatokkal közösen legeltetni nem szabad. Ha az illető állatokon a ragadós szájs- és köröm-fájásra utaló tünetek mutatkoznak, arról azonnal jelentést kell tenni a községi előljáróságnak.

Arad, 1916. évi október hó 3. Grein, főkapitány.

Matteine-féle

patkány- és egérintás

új eljárás szerint.

Patkány- és egérintéshez ajánlok patkány- és egérintő-sz-bacilust. A XX. század legmegbízhatóbb patkány- és egérintő-szere, csak patkányt és egert öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindenütt elhelyezhető.

A patkány- és egérintő-sz bacilus ára:

1 kis adag 2—300 patkány kiirtására 6 K.

1 nagy adag 2—600 patkány kiirtására 12 K.

„Matteine”

vagyészeti laboratórium

Arad, Beres Benedé-tér 1. szám.

Telefon 10—15. 2118

19647—1916.

Hirdetmény.

Közhírré teszem, hogy a kir. Minisztérium 2899—1916. M. E. sz. rendeletével az „Olaj és Zsíradóügyi Bizottság” megalakítása tárgyában a következőképp rendelkezett:

A magyar szent korona országainak növényi és állati olajokkal és zsíradókkal való ellátására zsíradóügyi bizottság alakítottik. A bizottság megalakítása iránt a kereskedelemügyi miniszter intézkedik.

A bizottság eredményes működése céljára a kereskedelemügyi miniszter elrendelheti, hogy az említett cikkek termelőiben és fogyasztásában érdekelt vállalatok üzemét ellenőrizze és evégből az üzleti könyvekbe és levelezésekbe is betekintsen.

A bizottságot ebben a működésében az érdekelt vállalatok kötelesek teljes mértékben támogatni.

Aki az elrendelt bejelentést nem teljesíti, vagy a bizottságnak az ellenőrzésre vonatkozó rendelkezéseit meg nem tartja, az arányi-ban eselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el, és hat hónapig terjedhető elzárással és kötezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Grein, főkapitány.

Aranyat

Ezüstöt

legmagasabb áron vesz, vagy becsereji; ugyazintén régiségakat vesz és elad

Losonczy Lajos

óras és ékszerész üzlete
ARAD, Szabadság-tér.
Telefon 964.